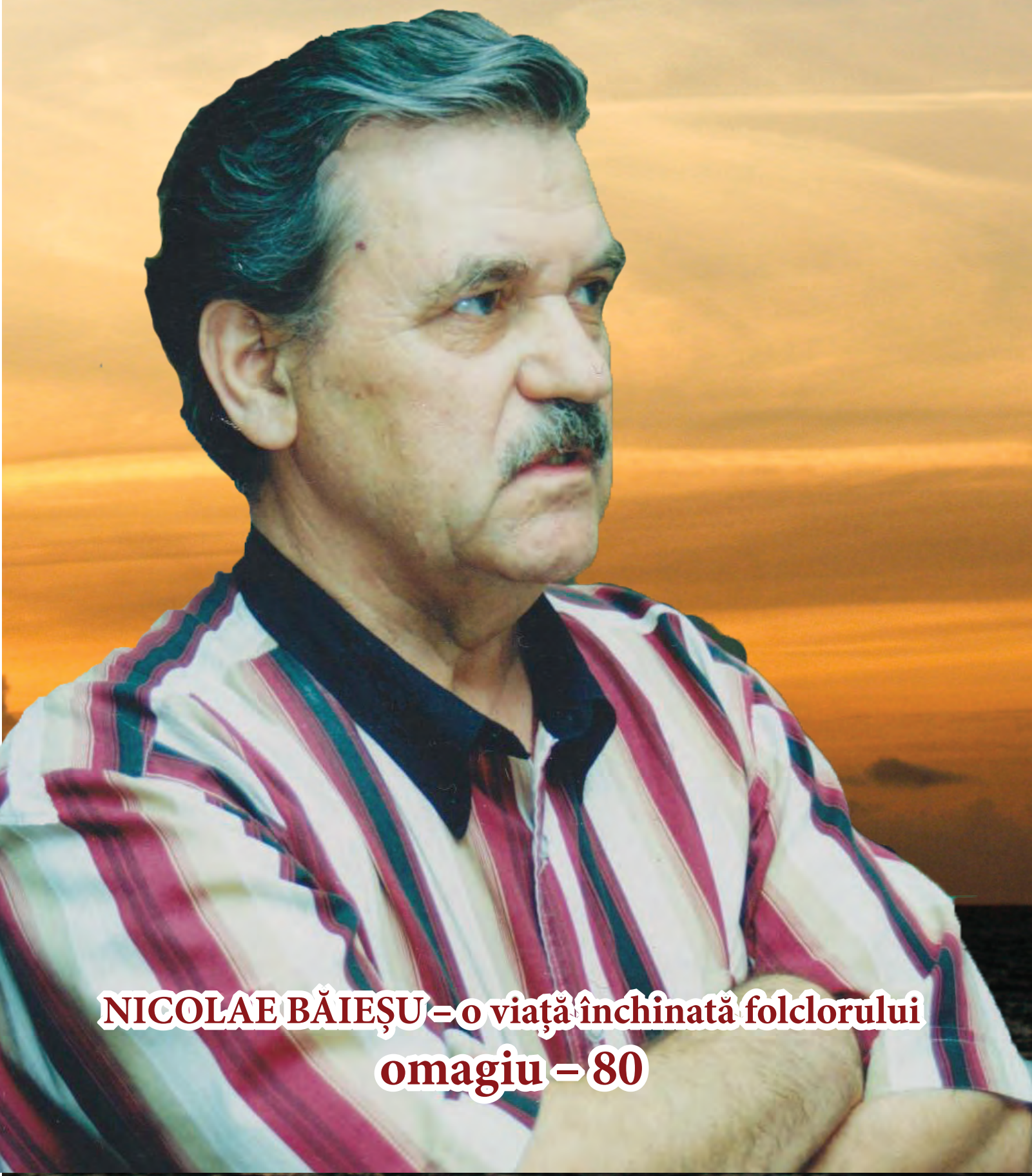

Realități Culturale

REVISTĂ DE ETNOGRAFIE, FOLCLOR ȘI CULTURĂ CONTEMPORANĂ

**NICOLAE BĂIEȘU – o viață închinată folclorului
omagiu – 80**

Toiagul păstoriei r. Orhei

PAVEL POPA

Trandafirul — Regele Florilor..... 1
Calendar cronologic..... 4
Dansul folcloric Rața — simbolul dragostei împlinite..... 25

MARIANA COCIERU Nicolae Băieșu —

personalitate notorie a folcloristicii românești..... 8

ION CIUMEICĂ Tămăduitor și magic, cuvântul tipărit..... 12

NOIE ROTARU Biserica Acoperământul Maicii Domnului..... 13

SERGIU CUMATRENCO

Șoldăneștenii ovaționați pe Piața Marii Adunări Naționale..... 14

EUGENIA RĂILEAN Partiturile vieții lui Anatolie Cazacu..... 15

TATIANA FOLIUȘNEAC Lansarea proiectului

„Biблиотека satească — furnizor de servicii pentru adulți” 16

MARIA BORTĂ Campania Națională „Copii Moldovei citesc o carte” 16

GHEORGHE GURIUC Dacă e nuntă, păi nuntă să fie 17

ELENA LEVIȚAIA Toiagul păstoriei..... 17

STELUȚA SAVIN Efim Tarlapan — vicemăreșul epigramei basarabene. 18

ION DORU Plouă lin cu floare de salcâm 19

TATIANA BOBEICA De n-am fi avut suflet, ni l-ar fi creat muzica 20

ALA PRUTEANU Soprana Maria Cibotari..... 21

VASILUȚA MALAI 9 mai — zi de tristețe a neamului..... 23

SILVIA FLOREA Țesutul artistic — valoare a patrimoniului cultural 23

ANGELA OLĂRESCU Clubul „Arta de a fi părinte” 24

GEORGHE GARBUZ

Educația muzical-corală prin intermediul ansamblurilor vocal-corale..... 28

VICTORIA VASILOS Glodenenii sub lumina învierii..... 30

PROIECTUL „REALITĂȚI CULTURALE“
nr. 6 (36) iunie 2014

Adresa: mun. Chișinău, str. București,
68, of. 313, 314

Tel.: (+373 22) 20-25-53

Mob.: (069) 39 24 98 (P. Popa)

Fax: (+373 22) 20-25-55

E-mail: popapavel55@gmail.com
notografprim@gmail.com

COLEGIUL DE REDACȚIE

Pavel Popa,
redactor-șef

dr. Varvara Buzilă,
Muzeul Național
de Etnografie și
Istorie Naturală

dr. hab. Victor Ghilaș,
AȘM

Claudia Șerșun,
Ministerul Culturii

Mariana Cocieru, AȘM

Veta Ghimpu-Munteanu,
Teleradio-Moldova

Veronica Caraulan,
Direcția Cultură mun. Bălți

Gheorghe Nicolaescu,
Cabinetul metodic
al Ministerului Culturii

Tudor Grigoriță,
Secția Cultură Ialoveni

Cristian Șarban,
design, tehoredactare

*Editura „Notograf Prim” s.r.l. /
Tipografia F.E.P. Grafema Libris s.r.l.*

Trandafirul – Regele Florilor

Simboluri și semnificații

Simbolistica lunii Iunie este reprezentată prin prețioasele pietre - perla, alexandritul ș.a.; copacii: arpenul, smochinul, mesteacănul și mărul. La compartimentul flori, Iunie este întruchipată prin simbolistica multor plante printre care celebrul și adoratul Trandafir - cea mai răspândită floare din lume, considerat regele florilor.

Cuvântul Trandafir aparține limbii neo greacă *trandafillo* – *treizeci de foi*, „denumire dată speciilor de plante perene din genul *Rosa*, familia rozaceelor, cu lăstari spinoși și cu florile mari, parfumate de culori variate” [1, p.969].

Se presupune că patria trandafirilor ar fi Persia, țara unde a fost creat vestitul motiv poetic al privighetorii-mascul, îndrăgostit de o roză, iar celebrul poet persan Saadi a creat nemuritoare operă închinată frumuseții și dragostei pe care o întitulează *Golestan* („Grădina trandafirilor”). Din Orient, prin intermediul coloniilor grecești din Asia Mică, trandafirul se răspândește în Europa, unde simbolismului său inițial i se adăugă alte sensuri și funcții mito-poetice. Vechii greci în timpul sărbătorilor își împodobeau, cu ghirlande de trandafiri casele, templele, statuile și mesele festive. Ei au integrat această floare sistemului lor mitologic, asociind-o cu cultul unor zei ca Afrodita, Adonis, Eros sau Dionysos, care întruchipau frumusețea, dragostea și viața. Cultul trandafirului îl vom regăsi mai târziu la Roma, unde roza, flos Veneris, cum spune Ovidiu, face parte din paradigma bucuriilor vieții, fiind mereu în vecinătatea dragostei, a vinului și poeziei. Cultul trandafirului va fi preluat în Evul mediu, devenind un simbol-

cheie în tradiția poetică, în mistica creștină și în heraldică.

Trandafirul - „floarea iubirii”, înflorește la finele lunii iunie până la sfârșitul lunii iulie, posedă o înălțime de până la 4 m., are tulpină groasă cu spini și frunze de culoare verde închis și flori de diverse culori: roșie, albă, galbenă sau roz, etc. Despre vârsta trandafirului există mai multe versiuni, una glăsuiește că această floare nu are vârstă, iar descoperirea fosilelor de trandafiri sălbatici datează de peste 40 de milioane de ani.

Conform unui mit de origine greacă, zămislirea Trandafirului îi aparține lui Chloris, care a transfor-

mat trupul neînsuflit al unei nimfe într-o floare. Florii respective, Afrodita i-a dăruit frumusețea, Dionysus - mireasma, Zephyr a izgonit norii ca Apollo - să sclipească deasupra ei ca să înpurpureze.

O altă legendă din vechea Indie vestește că Brahma (zeu hindus considerat creatorul lumii), conversând cu Vișnu despre frumusețea florilor, atribuie prioritate lotusului și, atunci când Vișnu îi arată un trandafir, Brahma fascinat de grandoarea florii acceptă întâietatea lui Vișnu printre zei.

Una din legendele romane

povestește despre Rhodanthe, o fecioara foarte frumoasă care datorită farmecului său atrăsese mulți pretendenți ce o urmăreau tot timpul. Supraobosită de starea respectivă, frumoasa s-a refugiat în templul zeiței Diana. Zeița Diana i-a purtat rea invidie și a transformat-o în floare de trandafir, iar pe pretendenții ei în spini, aceasta fiind și una din variantele despre apariția trandafirului și a spinilor lui.

Într-o altă legendă veche, se spune că trandafirul era lipsit de ghimpi în paradis, aceștia au apărut pe tulpină numai după izgonirea lui Adam și Eva din grădina divină.

Grecii antici, cu prilejul evenimentelor festive, se parfumau cu ulei de trandafir și se împodobeau cu ghirlande din această floare, iar în palatul Cleopatrei, covoarele erau înlocuite cu petale de trandafir.

Legende medievale occidentale mărturisesc ca primii trandafiri au apărut în Betleem, ca rezultat al rugăciunilor unei „frumoase fecioare” acuzată să fie arsă pe rug.

În popor predomină arhicunoscuta zicală: „florile sunt cea mai adevărată expresie a dragostei”, probabil din acest motiv florile sunt simboluri nemuritoare ale iubirii. Omul continuă să considere ca trandafiri sunt mesagerii divini ai iubirii lor, și, atunci când și-o exprimă își fac cadou un buchet de trandafiri. Dar, pentru a nu transmite mesajul nepotrivit, oamenii sunt obligați să fie atenți la semnificația culorii lor, pentru că culorile transmit felurite mesaje, semnificatii atribuite din timpuri stravechi, care și astăzi le aparține.

Se presupune că **Trandafirul roșu ca sângele** – simbol universal al iubirii, s-a născut în urma cazului când Adonis, iubitul Afroditei, a fost

mușcat de un mistreț sălbatic și din lacrimile zeiței, provocate de această nefericire, amestecate cu sângele lui Adonis s-a născut această floare. Este un lucru știut că culoarea roșu reprezintă culoarea focului, a sângelui, a dragostei, a vieții, speranței, sacrificiului, a frumuseții, elevației, abnegației ș.a.

Vechii persani atribuie nașterea trandafirului roșu unei privighetori îndrăgostite de un trandafir alb proclamat de Allah „Regina Florilor”. Uimită, dar și foarte bucuroasă de această veste, privighetoarea și-a îmbrățișat floarea iubită, totodată fiind străpunsă de ghimpii acesteia. Din picăturile de sânge vărsate de privighetoare a răsărit trandafirul roșu.

Trandafirul roșu este tradițional reprezentantul dragostei. Nu întâmplător, în popor există aprecierea: „dragostea adevărată este mai puternică decât spinii”.

Folcloristul român I. Evseev a constatat că: „după datele arheologiei și paleontologiei, culoarea roșie a fost valorificată într-un simbolism magico-religios încă în epoca paleoliticului. <...> Credințele și superstițiile în legătură cu puterile supranaturale ale acestei culori vor supraviețui mult timp în cele mai diverse arii geografice sau culturale. Lumea antică mediteraneană cunoștea practica hemoboliilor — îmbăierilor în sângele animalului sacrificat — care aveau semnificația unei renașteri inițiatice. <...> Până astăzi, la multe popoare se întâlnește credința că un fir roșu, purtat legat de corp, apără de deochi” [2, p.158].

În arta tradițională creștină, roșul semnifica culoarea sângelui jertfei lui Hristos, a iubirii arzătoare asociat cu roșul flăcărilor de Rusalii ale Sfântului Duh. „Roșul cardinal” demonstrează că purtătorii acestei culori erau pregătiți pentru moartea prin jertfă pentru biserică. Deasemenea, femeile desfrânate erau îmbrăcate în roșu. În așa mod roșul era considerat culoarea infernului, diavolului. Dacă analizăm

scenele învierii lui Hristos vom observa că roșu reprezintă iubirea biruitoare. În simbolistica populară, roșul este culoarea iubirii asociată îndeosebi trandafirilor, dar și a vieții. Cu toate acestea semnificația trandafirilor roșii poate fi și negativă. Persii credeau că petalele căzute ale unui trandafir roșu dintr-o grădină semnalau nenorocire. Egiptenii asociau roșul cu șarpele-duceșman Suteh și cu actul de violență.

Trandafirul roz - simbol al aprecierii și feminității, reprezintă iubirea, recunoștința, respectul, grația și delicatețea, eleganța, deseori este întrebuințat în scopul de a „mulțumi”. Această floare, în mitologia romană are o semnificație negativă simbolizând durerea, suferința și moartea, atunci când Rhoanthe a încercat necinstit să devină zeița vânătorii și protectoarea femeilor, Apollo a pedepsit transformând-o într-un trandafir roz. Această floare este asociată cu sentimentul admirației și blândetei și este considerată drept mod de exprimare a compasiunii. Trandafirul de un roz deschis semnifică admirația și simpatia, cel pal grația și admirația, cu nuanțe profunde - apreciere și recunoștință.

Potrivit unei legende grecești, **trandafirul alb** a fost creat de zeița Aphrodite (Afrodita), s-a născut din spuma mării și a înconjurat-o pe Afrodita când se ridica din valuri. Ivan Evseev în *Dicționar de Simboluri și Arhetipuri Culturale* a menționat că trandafirul cu petalele albe este un simbol al „dragostei pure și elevate” [2, p.187]. În creștinismul medieval a semnat respectul și modestia, aceasta o demonstrează și faptul că Fecioara Maria era adesea reprezentată ca un trandafir alb simbolizând puritatea. „Această culoare desemnează când absența, când suma tuturor culorilor. De aceea, se asociază vieții diurne, luminii, divinității, revelației, purității (albul virginal), dar și vidului, morții (este culoarea spectrelor din lumea de dincolo și a doliului la

multe popoare). În folclorul românesc, în forma sa derivată dalb (florile dalbe), e asociat frumuseții fără seamăn, purității și gingășiei” [2, p.14].

La noi, trandafirul alb este considerat floarea miresei, des întrebuințat în coronița și buchetul miresii, buchetul vorniceilor și a druștelor mari simbolizând iubirea, pasiunea, bucuria, frumusețea. Trandafirii albi sunt cele mai îndrăgite flori de nuntă asociate cu tinerețea, căsătoria și noile începuturi.

Trandafirul galben - simbolul tinereții și al nemurii divine, reprezintă bucuria, prietenia, înțelegerea, fericirea, satisfacția și libertatea. Încă din timpurile străvechi galbenul a fost asociat cu soarele, atribuindu-i trandafirului galben o conotație importantă vieții omenesti - să aducă o stare de bine. Mesajul transmis de trandafirul alb reprezintă aprecierea și iubirea platonică, semnifică căldura, galbenul fiind cea mai caldă, expansivă și însuflețită culoare, care reprezintă: razele solare, culoarea luminii și a vieții. Galbenul este considerat culoare masculină, culoarea zeilor, a spicului în pârg, a toamnei, florilor din coronița Drăgaicei, a luminii - mijloc de comunicare între oameni și zei, cer și pământ..., lumina reprezentând binele, căldura dătătoare de viață, fiind și simbolul dragostei, vieții, salvării, culoarea veșniciei care stă la baza ritualului creștin. Strălucitul culorii galben provoacă optimism, fericire și conferă o iluminare interioară, care prezice un viitor plin de împliniri, inspiră gândirea pozitivă și creativă, purifică organismul.

Trandafirul portocaliu semnifică entuziasm, vioiciune, zburdălnicie, foc, căldură, energie, fericire, dorință, echilibru, agresivitate, aroganță, atenționare, toamna, pasiune și exprimă puntea între prietenie (simbolizează de trandafirii galbeni) și dragoste (reprezentată de trandafirii roșii). Oferirea lor este un mod excelent în a demonstra admirația și

atracția, sentimentul și pasiunea.

Trandafirul mov (violet) – reprezintă încântare, iubire la prima vedere, mareție, splendoare, anunță că persoana care îi oferă s-a îndrăgostit la prima vedere. Movul este culoare regală, a inspirației, stimulează mintea, dezvoltă imaginația la copii, marchează persoanele prin de spiritualitate, este asociat cu luxul, creativitatea și tot ceea ce este sofisticat, demonstrează respectul, echilibrul, siguranța de sine, gingășia, originalitatea, cel pastelet reprezintă bogăția și rafinamentul. Dintotdeauna această culoare a promovat „noul”, îți dă siguranță în propriile puteri și mereu te simți confortabil, exprimă încrederea de sine, plăcerea de a trăi, este o culoare mistică.

Trandafirul negru semnifică puterea autorității, este culoarea hainelor clasice care oferă suplitare și o sofisticitate purtătorului, îi sunt specifice: eleganța, bogăția, stilul, formalismul, convenționalismul, seriozitatea, modernitatea, absența, misterul, răul, tristețea, doliul, frica, mânia, revolta, viața etc. În limbajul florilor, trandafirul negru este simbolul morții, suferinței, răzbunării..., în unele culturi - renașterea și iubirea profundă, în mitologia gotică promovează iubirea tragică, semnifică sfârșitul relației, moartea...

Trandafirul albastru reprezintă armonia cu toate că această plantă nu există în natură, dar întrușipează simbolul imposibilului și absolutului. În realitate, cea mai preferată culoare a oamenilor este cea albastră, că reprezintă aspirația, încrederea, devotamentul și responsabilitatea. Fiind culoarea cerului, mării și a spiritului, albastrul sugerează odihna și are următoarele semnificații: cerul, marea, oceanul, apa, aerul, gheața, liniștea, armonia, pacea, unitatea, încrederea în sine, loialitatea, credința, curățenia, depresia, răceala (sufletească), înțelepciunea, nobilitatea, planeta Pământ, puterea, lumina, prietenie,

ajută la vindecarea unor boli și la eliminarea durerilor.

În creștinism, trandafirului i-a fost atribuit simbolul sublimului și al desăvârșirii sau al unicității, neperechii, fiind asociat cu Fecioara Maria.

„Roza semnifică, totodată, frumusețea și armonia luminii. Este și un simbol solar, semnificând lumina diurnă, înțelepciunea și impulsul creator. „Floarea veșnic tânără a lui Bacchus și a Venerei” este și un simbol al nemuririi și al inimii deschise spre cele mai nobile trăiri și idealuri umane; în creștinism, ea a devenit simbolul Maicii Domnului (Rosa virtnosa) și al lui Isus Hristos (Rosa aurea) [2, p.187].

Un limbaj secret al trandafirilor - mod de comunicare între îndrăgostiți, cărora nu le era permis să își exprime deschis sentimentele a fost inventat în haremurile din Orientul Mijlociu. Pe la mijlocul sec. XVIII, Lady Mary Wortley Montagu, soția ambasadorului britanic din Constantinopol, a destăinuit acest cod tainic în scrisorile publicate după moartea ei. Potrivit ei, un boboc de trandafir semnifică o iubire abia născută, iar o floare deschisă de trandafir alb însemna: „Mă vei iubi?”. O floare roșie de roză deschisă transmitea: „Sunt plin de iubire și dorință”, una albă, cu petalele desfăcute comunica: „Ma vei iubi, orice s-ar întâmpla?”.

La 50 de zile după Paști, poporul român serbează Rusaliile - sărbătoarea trandafirilor, constând în depunerea de trandafiri rosae pe morminte. În Dobrogea romanizată, exista obiceiul trandafirilor Rosalia de la sfârșitul primăverii, sărbătoare ținută de credincioși în relație directă cu pomenirile din cultul morților.

Impus încă de ritualurile misterice de la sfârșitul antichității trandafirul a fost preluat în creștinism ca efigie a iubirii și a solidarității, fiind considerat imagine a sufletului și a lui Cristos. De asemenea, este asociat simbolic roții timpului și sugerează

sensurile labirintului căci este floarea cu treizeci de petale.

Simbolul funerar al trandafirului este întâlnit și în ritualurile respective din Banat în Cântecul mare de petrecut: „Fire, trândăfire / Rău mai ești din fire” [3, p. 247] începe povestea călătoriei sufletului omenesc din lumea noastră către lumea de dincolo, sau „Vremea mi-a venit/ Ca și ție, la pornit,/ La pornit către apus,/ Unde-i soarele ascuns” [3, p. 248]. Pentru a nu se transforma decedatul în moroi „...la noi să pune trei fire de trandafir, c-are spini, și să pune în săcriu, acolo, că atunci să nu mai vină, să fie mortu’ moroi, cum spunem noi” [4, p. 138], în așa mod trandafirul devine apotropaic.

Încă din Antichitate, trandafirul a fost prețuit și pentru calitățile vindecătoare, era considerat trandafirul panaceu. Hipocrate, „părintele medicinei”, sfătuia folosirea trandafirilor în obstetrică, în calitate de leac împotriva: durerilor de cap, durerilor de dinți și de gât, afecțiunii, stomatitei, conjunctivitei, parodontozei, spondilozei, bolilor de piele, arsuri ș.a. Apa de trandafir este indicată în: reumatism, dureri lombare, transpirație abundentă, ridicarea tonusului. Uleiul de trandafir este eficient contra virusilor, bacteriilor și ciupercilor, insomniei, depresiei, celulei, ulcerului varicos etc.

Bibliografie:

1. *Dicționar Enciclopedic*. Cartier. Chișinău: 2001
2. Ivan Evseev. *Dicționar de Simboluri și Arhetipuri Culturale*.
3. Ion Șerb. *Flori alese din poezia populară, II, Poezia obiceiurilor tradiționale*. București. Editura pentru Literatură, 1967
4. Otilia Hedeșan. *Șapte eseuri despre strigoi*. Timișoara, Marineasa, 1988

Calendar Cronologic

Rubrică îngrijită de PAVEL POPA

1 iunie

1636

S-a născut **Nicolae Milescu Spătarul**, scriitor, teolog, diplomat, la Milești, Vaslui, într-o familie de boieri. Se stinge din viață la Moscova, în anul 1708. A învățat la școala Trei Ierarhi din Iași – Academia Vasiliană, Academia Patriarhiei din Constantinopol și în Italia, studiind totodată multe limbi străine. În 1655-1658 era gramatic (secretar) al domnului Gheorghe Ștefan al Moldovei, spătar al noului domn Gheorghe Ghica (1658-1659), pe care l-a însoțit apoi în Țara Românească (1658-1660). Reîntors în Moldova (1660), merge din nou în Țara Românească (1661-1664), sub Grigore Ghica, acesta numindu-l reprezentant al său (capuchehaie) pe lângă Înalta Poartă din Istanbul. După 1664 peregrinează prin Europa, întâi la Berlin, apoi la Stettin (azi Szczecin, Polonia), la Stockholm (1666) și la Paris (1667), revenind în Moldova pentru scurt timp (1668). În 1671 pleacă la Moscova, fiind angajat la Departamentul soliilor (Posolski Prikaz), ca interpret pentru limbile latină, greacă, română, mai târziu, șef al traducătorilor din cancelaria diplomatică, rămâne în slujba țarilor ruși până la moarte. Alcătuiește singur sau în colaborare, numeroase compilații cu caracter teologic, filozofic, istoric și mai ales de hermeneutică medievală, pentru uzul țarului, al dregătorilor sau al elevilor pe care îi avea.

1865

Constantin Stere s-a născut în Ciripcău (sau Horodiște-Soroca) la 1 iunie 1865. A absolvit Liceul nobilimii din Chișinău și Facultatea de Drept din Iași, în 1897 a susținut teza de licență cu tema „Evoluția individualității și noțiunea de persoană în drept”, cu o experiență infernală de exilat politic și o activitate de luptător social pentru Unirea Basarabiei cu România (el a fost rector al actului de la 27 martie 1918) și cu alta de codirector al Vieții românești, în paginile căreia promovează poporanismul, cu o cale de militant politic efervescent el își încheie existența tumultuoasă la 27 iunie 1936 în deplină izolare la Bucov, localitate din Valea Prahovei unde și-a zămislit ansamblul epic.

Ziua internațională a copilului

1971

Cântăreața și actrița **Monica Anghel** s-a născut pe 1 iunie 1971. A debutat în muzică în 1986, 10 ani mai târziu a câștigat „Cerbul de aur” cu piesa „Spune-mi”. La 14 ani a câștigat primul premiu important la Festivalul de muzică ușoară „București - 1986”. În același an a participat la Festivalul Mamaia unde a obținut premiul I. A luat de doua ori trofeul în Australia, a fost premiată în Macedonia, Finlanda, Germania. A câștigat concursul cu doua piese „Ești învingătorul” și „O rază pentru dragostea mea”, iar în 2002 s-a clasat pe un loc bun cu piesa „Tell me why” în duet cu Marcel Pavel. A mai reprezentat România la Eurovizion în 1996. Monica deține 11 trofee muzicale, cucerite la cele mai prestigioase festivaluri internaționale.

2 iunie

1933

Victor Gațac s-a născut la 2 iunie 1933 în or. Lipcani-Hotin. A absolvit Universitatea de Stat a Moldovei în 1955 și aspirantura la Moscova, unde a condus sectorul de folclor al Institutului de Literatură Universală „M. Gorki”; monografii: Eposul eroic est-romanesc, 1967; Folclorul și relațiile istorice moldo-ruso-ucrainene, 1975) ș.a.

1963 S-a născut dna **Valentina Semionov**, șeful Secției de Cultură a raionului Dubăsari.

3 iunie

1940

Anatol Ciocanu s-a născut la 3 iunie 1940 în s. Mălăiești-Bălți. Volume: „Sărutul soarelui”, 1965; „Sonetele câmpiei”, „Veșnic renaște”, 1981; „Vârsta teiului”, 1984; „Cântece de acasă”, 1971; „Alte cântece de-acasă”, 1978 etc. A absolvit Universitatea din Chișinău în 1962; a fost redactor la revistele „Moldova” și „Glasul națiunii”.

4 iunie

1956 S-a născut **Veaceslav Barat**, șeful Secției de Cultură a raionului Glodeni.

5 iunie

1980

Soprana **Irina Lungu** s-a născut la 5 iunie 1980 în Republica Moldova. A debutat în decembrie 2003 la Scala din Milano în rolul Anais din „Moise și faraonul” de Rossini. În 2007, a înlocuit-o pe Angela Gheorghiu la Roma în „Traviata” lui Zefirelli, rolul Violettei fiind deținut alternativ de trei soprane române: Angela Gheorghiu, Elena Moșuc și Irina Lungu.

1980

Iurie **Mamescu** s-a născut la 5 iunie 1980 în Chișinău. A absolvit Academia de Muzică, Teatru și arte Plastice (2004). Este laureat al concursurilor internaționale: „E. Moldoveanu”, România, 2002 (Premiul I), precum și diplomand al Concursului Internațional „Sloveanskii Iarmorok” din Donețk (2004) și Concursul Republican „A. Stârcea” din Chișinău (2004).

6 iunie

1934

Scriitorul **Gheorghe Malarciuc** s-a născut la 6 iunie 1934 în s. Bursuc-Soroca. Principalele volume de proză și piese: „Firicel de iarbă verde”, 1959; „La Piatra Cucului”, 1963; piese: „Nu mai vreau să-mi faceți bine”, „Dragă consăteanule!”, scenariile de filme. „Serghei Lazo”, „Viscolul roșu”, evocă trecutul istoric.

1938

Consacrata cântăreață de muzică populară **Angela Păduraru** s-a născut la 6 iunie 1938 în s. Nemțeni, Hâncești. Artistă Emerită (1976). În 1961-1963 interpretează în Capela corală „Doina”, 1963-1966 solistă într-un ansamblu de estradă al Filarmonicii din Chișinău. Din 1971 – cântăreață în orchestra de muzică populară „Folclor”, iar din 1984 solistă în Capela corală „Doina”. Repertoriul Angelei Păduraru a fost constituit din cântece populare de pe întreg arealul basarabean.

10 iunie

1919

Mezzosoprana **Zenaida Pally** s-a născut la 10 iunie 1919 în or. Soroca, a decedat la 26 iunie 1997. A fost prim-solistă a Operei bucureștene și a cucerit publicul cu rolurile Amneris din „Aida”, Eboli din „Don Carlo”, Azucena din „Il Trovatore”, Ulrica din „Un Ballo in masche-

ra” (Giuseppe Verdi), rolul titular din „Carmen” (Georges Bizet), Charlotte din „Werther” (Jules Massenet). Zenaida Pally a interpretat rolul Sfinxului din „Oedip” de George Enescu, la premiera românească a operei (1958). Admirată în România, Zenaida Pally a fost extrem de apreciată și în străinătate, obținând mari succese în Franța, Germania, Belgia, Danemarca, Ungaria, Iugoslavia, Polonia, Bulgaria etc. Vocea sa se păstrează datorită imprimărilor pentru Radiodifuziunea română și înregistrărilor realizate pentru case de discuri din București, Paris, Berlin, Moscova, Praga, Varșovia.

1976

Cântăreața soprană de opera **Maria Tonin** s-a născut la 10 iunie 1976 în Chișinău. A absolvit Colegiul Republican de Muzică „Șt. Neaga”, în 2000 – Conservatorul de Stat „Gavril Musicescu” din Chișinău. Din anul 2002 este solistă la TNOB. Este laureată a concursurilor naționale și internaționale: Concursul internațional de interpretare vocală „F.Vinias”, Barcelona, Spania, 2002; „A. Stârcea”, 2000. Din 2004 este bursiera Premiului vienez al cântăreților de operă. Colaborează cu teatrele de operă din Cluj, Craiova (România), Palermo, Alcamo (Italia).

11 iunie

1937

Ecaterina Malcoci s-a născut la 11 iunie 1937, în s. Crocmaz, r. Ștefan Vodă. A fost o actriță de teatru și film. A urmat studii la Școala teatrală „B.Sciukin” din Moscova (1955-1960), apoi a fost angajată în a. 1960 actriță la Teatrul „Luceafărul” din Chișinău. A debutat în 1961 la „Moldova-film” în lenta „Insula vulturilor”. A interpretat roluri care au plasat-o printre actorii de frunte, printre care Chelnerița din „Așteptați-ne în zori” (1963), Maria din „Ultima noapte în rai” (1964) și Rusanda din „Ce-i trebuie omului” (1975). Artistă emerită (1971). A încetat din viață la 26 mai 2002, fost înmormântată la Crocmaz. În prezent, LT din Crocmaz poartă numele actriței Ecaterina Malcoci.

14 iunie

1889 **Dimitrie Bogos** s-a născut la 14 iunie 1889 în s. Grozești, ținutul Chișinăului și a decedat la 14 mai 1946, autorul lucrării „La răspântie”, Chișinău, 1924.

1932

Poetul, prozatorul și traducătorul **Spiridon Vagheli** s-a născut la 14 iunie 1932, în s. Grinăuți, jud. Bălți. După absolvirea Institutului Pedagogic „Ion Creangă” din Chișinău (1955), între 1958 și 1960 este învățător la Năpădeni-Ungheni, apoi redactor la editurile „Cartea Moldovenească” (1960) și „Lumina” (1966), consultant la Uniunea Scriitorilor din Moldova (1968-1984). Ulterior al PEN-Clubului din Moldova (1991-1995). A debutat cu versuri în 1955, la revista „Glasuri tinere”. Opera lui pentru copii, este tradusă în engleză, rusă, japoneză, franceză, bulgară, slovacă, italiană, finlandeză, arabă, hindi etc. și distinsă cu Diploma de Onoare Internațională „Hans Christian Andersen” (1974), Premiul de Stat al Republicii Moldova (1980), Premiul de Stat al URSS (1988), Premiul „Ion Creangă” al Academiei Române (1996) și cu Premiul Special al Uniunii Scriitorilor din România (2002). În 1962 îi apare placheta de miniaturi „În țara fluturilor”; apoi culegerile de povestiri „Soarele” (1963); „Băiețelul din Coliba Albastră” (1964); „Pe lume” (1964); volumul „Balade” (1966); „Isprăvile lui Guguță” (1967); „Codrule, codruțule” (în colaborare cu Gr. Vieru, 1970); „Ministrul bunelului”; „Alte isprăvi de-ale lui Guguță” (1971); „Columb în Australia” (1972); „Moș Gerilii” (1974); „Primiți urătorii?” (1975); „Guguță - căpitan de corabie” (1979); „Calul cu ochi albaștri” (1981); „Steaua lui Ciuboțel” (1981); „Guguță și prietenii săi” (1983); „Isprăvile lui Guguță” (1985); „Privighetoarea” (1985); „Scrieri alese” (1985); „Măria Sa Guguță” (1989); „Pantalonia - țara piticilor” (1989); „Moara veselă” (1990); „Ghiocica” (1991); „Guguță și prietenii săi”, I-II, (1994-1996); „Tatăl lui Guguță când era mic” (1999); „Copii în cătușele Siberiei” (2001). Antologii: „Ineluș-învârtecuș” (1969); „Auraș-păcurăș”, ediția III, (1990). Traduceri: „Iepurașul albastru” (1968); „O scrisoare către copiii lumii” (1968); „Astrid Lindgren”, „Pepi Cioraplung” (1973); „James Barrie, Peter Pan și Wendy” (1975).

15 iunie

1820

Iosif Naniescu s-a născut la 15 iunie 1820, s. Razalai, jud. Soroca, fiu de preot, și de mic copil a rămas orfan. Unchiul său, arhimandritul Teofilact din mănăstirea Frumușica, l-a luat să-l îngrijească și în 1831, la 11 ani, l-a adus la Iași, la biserica Sf. Spiridon. Trece prin mai multe

școli, ucenicește la mulți oameni de mare cultură și ajunge mitropolit al Moldovei, apoi ieromonah, protosinghel și arhimandrit la mănăstirea Gaiseni din jud. Dâmbovița, la Sarindar din București. În 1888 Academia Romana îl alege membru de onoare. Urmează gestul de răspuns – el, prin testament, lasă Academiei biblioteca sa din 1000 de volume. Și tot în acest an tipărește un studiu: „Viața și traiul Sfinției sale Părintelui nostru Nifon, Patriarhul Țarigradului”. A murit la începutul sec. XX.

18 IUNIE

1934 Petre Zaharia fluierar, naist, taragotist, cavalist și clarinetist s-a născut în s. Hoginești, Călărași, Artist Emerit (1970), Meșter al Poporului (1981). Din 1952 solist în orchestra de muzică populară „Fluieraș”. A interpretat muzică populară și creații de compozitori: „Doina” și „Ciocârlia”, „Sârba din Călărași” și „Bătuta din Vulcănești”, „Hora” și „Sârba trei degete”. Laureat al celui de-al VII-lea Festival mondial al tineretului și studenților de la Moscova (1957), Ordinul Insigna de Onoare.

20 iunie

1963

Nicolae Leahu s-a născut la 20 iunie 1963 în s. Bădicul Moldovenesc, r. Cahul. A absolvit Institutul Pedagogic „Alec Russo” din Bălți, unde din 1988 este profesor. A editat volumul de poezii „Mișcare browniană”, 1993 pentru care a primit premiul Uniunii Scriitorilor din Moldova

21 iunie

1934

Mihail Gheorghe Ciubotaru s-a născut la 21 iunie, 1934 în s. Vărvărauca, r. Soroca. A absolvit în 1959, Universitatea de Stat a Moldovei și, în 1967, a deținut postul de redactor-șef al revistei *Moldova*, din 1994 - ministru al culturii din R. Moldova. A fost apreciat cu Premiul de Stat în 1986. A editat romane: „Semănătorii”, 1974; „Drumuri”, 1979; „Indrăzneala”, 1983 etc.

23 iunie

Ziua Suveranității Republicii Moldova (*Declarația de Suveranitate a fost adoptată de Parlamentul RM la 23 iunie 1990*).

24 iunie

1934

Nicolae Băieșu s-a născut la 24 iunie, 1934 în s. Caracușenii Vechi-Hotin. A absolvit Școala pedagogică din or. Soroca (1955), Universitatea de Stat a Moldovei (1961), Doctorantura (1968); doctor în filologie (1970), doctor habilitat în filologie (1994). Activitatea profesională: cercetător științific (1961-1991), șeful Secției de studiere a culturii populare la Institutul de Etnografie și Folclor al Academiei de Științe a Moldovei; șef Direcție Științifică Folclor (1991-1999), șeful Direcției Științifice Folclor (din 2006 – Institutul de Filologie); din 2004 – profesor la Universitatea de Stat din Tiraspol. Publicații: peste 800 de publicații, 30 de cărți, circa 150 de studii în culegeri colective ș. a: *Folclor moldovenesc: Bibliografie* (1968), *Ți-am adus un mărtișor* (1969), *Poezia populară moldovenească a obiceiurilor de Anul Nou* (1972), *Poezia obiceiurilor calendarice* (1975), *Folclorul copiilor* (1978), *Folclorul ritualic și viața* (1981); în colaborare: *Folclor din părțile codrilor* (1973), *Folclor din Bugeac* (1982), *Folclor din stepa Bălților* (1986), *Folclor din câmpia Sorocii* (1989), *Creația populară (curs teoretic de folclor românesc)* (1991), *Folclor din țara fagilor* (1993), *Folclor românesc de la est de Nistru, de Bug, din nordul Caucazului*, vol.1 (2007) etc. Distincții: Premiul „Dacia” al Ministerului Culturii al RM (1991), Premiul „Simion Florea Marian” al Academiei Române (1993), Premiul Uniunii Scriitorilor din Moldova (2004), Premiul Special al juriului ed. A XIII-a a Salonului internațional de Carte Românească (2004), medaliile: „Meritul Civic” (2006), „Dimitrie Cantemir” (2009)

25 iunie

1933

Ion Bass – cântăreț de muzică populară s-a născut 25 iunie 1933 în s. Chirsova, Comrat. 1957-1961 – învață la școala medie de muzică „Șt. Neaga” din Chișinău. 1961-1974 – solist al Filarmonicii de la Chișinău, iar în anii 1974-1987 – în orchestra de muzică populară „Folclor”. Din 1992 este profesor la Colegiul de Muzică „Șt. Neaga” de la Chișinău. Repertoriul său include și prelucrări ale melodiilor populare găgăuzești și moldovenești. În 1967- Artist Emerit; iar 1989 – Artist al Poporului.

26 iunie

1974

Dragoș Vicol s-a născut la 26 iunie 1974 în or. Cahul. A absolvit Liceul „Mihai Eminescu” din Iași și Universitatea din București. A editat volume: „Vânătoarea de bouri sau descălecarea Țării Moldovei”, 1990; „Ehove, Burebista”, 1990; „Hoții Prutului”. 1991; „Răzbunarea lui Nero”, Galați, 1993; „Cornul de aur”, 1994ș.A.

29 iunie

1947

Lică Sainciuc s-a născut la 29 iunie în or. Chișinău, artist plastic. A absolvit Universitatea Tehnică din Chișinău (1971). Activează în domeniul picturii, pictor scenograf la mai multe spectacole a teatrelor din capitală și mun. Bălți, și al graficii de carte la operele lui Grigore Vieru, Spiridon Vangheli, se publică cu desene satirice.

NICOLAE BĂIEȘU –

PERSONALITATE NOTORIE A FOLCLORISTICII ROMÂNEȘTI

dr. hab. Nicolae Băieșu

Eugenia Băieșu, mama (1905-1982)

Mihail Băieșu, tatăl (1908-1998)

Filosoful și pluridimensionalul om de cultură Lucian Blaga definea veșnicia ca etalon „născut la sat”, or grație aportului adus de neobosiții cercetători promovării valorilor spirituale fundamentale, comunitatea rurală își câștigă preponderent veșnicia. E indiscutabil că orice studiu efectuat sau nestemată folclorică identificată, culeasă și editată de etnologul Nicolae Băieșu contribuie la dezvoltarea și promovarea imaginii folcloristicii moderne românești, dar și a întregului popor român. Numeroasele critici, aprecieri și analize asupra impunătoarei activități științifice a distinsului profesor demonstrează valoarea pe care o au lucrările sale despre creația populară orală. Exemplificăm câteva titluri definitorii din palmaresul realizărilor sale folcloristice: monografiile *Poezia populară moldovenească a obiceiurilor de Anul Nou* (1972), *Folclorul ritualic și viața* (1981); *Sărbători domnești (închinare Maicii Domnului și Mântuitorului): studiu, culegere de texte folclorice și etnografice* (vol. I, 2004; vol. II, 2007); *Tradiții etno-*

Nicolae Băieșu, elev în cl. a V-a (1948)

Cu cumnatul Toader, sora Maria; pe scaun – mama Eugenia, în brațe cu nepoata Zina (1957)

folclorice ale sărbătorilor de iarnă (2008); volumele *Poezia obiceiurilor calendarice* (1975) și *Folclorul copiilor* (1978) din corpusul *Creația populară moldovenească* (16 volume, 1975-1983); lucrările colective din seria *Editarea folclorului pe zone etnografice* (8 volume, 1973-2009): *Folclor din părțile codrilor* (1973); *Folclor din Bugeac* (1982); *Folclor din nordul Moldovei* (1983); *Folclor din stepa Bălților* (1986); *Folclor din câmpia Sorociei* (1989); *Folclor din țara fagilor* (1993); *Cât îi Maramureșul...* (1993); *Folclor românesc de la est de Nistru, de Bug, din nordul Caucazului* (vol. I, 2007; vol. II, 2009); cărțile *De-a mijatca: din folclorul copiilor* (1982); *Să trăiți, să-nfloriți: din poezia obiceiurilor calendaristice* (1984) din seria pentru elevi *Mărgăritare* (15 volume, 1981-1985) etc. Toate aceste publicații (peste 30 de cărți științifice și didactice (monografii; volume de texte etno-folclorice, cu introduceri, comentarii; crescătoarii de folclor; manuale ș. a.); aproximativ 150 de articole-studii în culegeri colective, reviste specia-

lizate, enciclopedii; circa 600 de articole de popularizare a științei în ziare, reviste ș. a.) au fost elaborate în cadrul Sectorului Folclor, azi în componența Institutului de Filologie al AȘM. La ora actuală prof. Nicolae Băieșu este angajat la institutul nominalizat în funcție de consultant științific.

Predilecția față de muncă, trai onest, respect pentru cei din jur și multe altele din înțelepciunea populară le moștenește, evident, de la părinți (originari din s. Caracușenii Vechi, județul Hotin, România, azi în raionul Briceni, Republica Moldova), dar și din experiența acumulată în urma peregrinărilor familiei sale prin România, Basarabia în căutare de „pământ cultivabil liber” (anii 1939-1945, s. Hasanfaci, jud. Durostor, sudul Dobrogei; s. Almălău, jud. Constanța, nordul Dobrogei; s. Mansburg, jud. Cetatea Albă, sudul Basarabiei; s. Frumușica, jud. Dolj, sud-vestul Olteniei; s. Beidaud, jud. Tulcea, nordul Dobrogei). Varietatea tradițiilor etnofolclorice le observă anume în această perioadă de pribegiri: „Deși cu ochi și minte de copil, în anii petrecuți «prin străini», pe timp de război, am cunoscut relativ multă lume, cu tradiții diferite, interesante” [1].

După cum ne mărturisește însuși folcloristul, studiile obținute în urma frecventării mai multor instituții cu profil umanist, din cauza timpurilor grele din perioada totalitarismului, nu l-au determinat **definitiv** în ceea ce avea să-i devină mai târziu pasiune pe viață – **folclorul**. Și-a început activitatea didactică în calitate de conducător superior de pionieri în școala de 7 ani din Caracușenii Vechi (1952-1953), apoi și de învățător de clase primare (1955-1956). Și-a încercat norocul și în domeniul cifrelor (Facultatea de

Prima cercetare de teren (Caracușenii Vechi – Briceni); culegători (de la stânga spre dreapta): Victor Gațac, Nicolae Băieșu, informator Mihail Băieșu

Cercetare de teren (Colincăuți – Hotin – Cernăuți) (1971)

Matematică a Institutului Pedagogic „Alec Russo” din Bălți, 1955). Etnologul regretă foarte mult că părinții „au fost nevoiți să comită o mare greșeală plecând în Dobrogea (1939)”. Iar din cauza războiului care a urmat și a pelerinajului de 6 ani „prin străini”, urmați de „10 ani de studii (medii speciale și universitare în 5 orașe (Cernăuți, Briceni, Soroca, Bălți, Chișinău)”, s-a „aflat relativ puțin timp în satul de baștină”, n-a „cunoscut îndeajuns consătenii, tradițiile lor”. Toate câte s-au întâmplat i-au amănat, într-o oarecare măsură, conștientizarea destinului prescris de Cel de Sus. În 1960 în frunte cu tânărul cercetător științific Victor Gațac, efectuează prima cercetare de folclor în satul de baștină, Caracușenii Vechi, r. Briceni, avându-i în calitate de intervievați pe proprii părinți: Mihail și Eugenia Băieșu, și pe cunoscutul povestitor Nicolae Pleșca. Presupunem că abia

acum se întăresc semințele de dragoste pentru culegerea, cercetarea și promovarea moștenirii culturale a popoului nostru. Astfel, în ultimul an (1961) la Facultatea de Istorie și Filologie a Institutului Pedagogic „Ion Creangă” din Chișinău, studentul Nicolae Băieșu scrie cel dintâi articol cu tematică folclorică, prolific pentru ulterioara-i creație științifică (*Povestitorul norodnic Nicolae Pleșca*, în *Chișiniovskii Universitet*, 1961, 6 aprilie).

Cât despre geneza pasiunii față de poezia populară a celor mici și nu numai, folcloristul Nicolae Băieșu mărturisea într-un interviu că și le-a însușit de la părinții săi, de la Nicolae Pleșca, „un povestitor și un cântăreț neîntrecut. Încă fiind elev la școala pedagogică, am hotărât să mă ocup de acest fragment de literatură populară, dându-mi seama ce mare importanță cognitivă și educativă are, nu mai zic de marea bucurie cu care îi învăluie pe cei mici, dar și pe cei mari, acest miracol care se numește *folclorul copiilor*” [2, p. 189].

Anii dăruieți culegerii și înregistrării fenomenelor de folclor l-au marcat permanent, mobilizându-l să cerceteze și să editeze lucrări de o reală valoare pentru folcloristica modernă. Interpretarea și compararea moștenirii culturale românești cu cele ale altor popoare au sporit valoarea științifică a lucrărilor editate de cercetător. O astfel de tratare dezvăluie specificul immanent al tradițiilor populare românești în arealul patrimoniului cultural imaterial european și chiar universal.

Analizând întreaga creație științifică observăm că folcloristul Nicolae Băieșu a excelat cu predilecție în câteva domenii de cercetare: istoria folcloristicii, poezia obiceiurilor calendaristice, folclorul copiilor ș. a. Astfel a reușit

să analizeze contribuția a peste 50 de folcloriști, interpreți de folclor, scriitori etc., la prosperarea științei despre folclor și etnografie, relevând cele mai importante momente din activitatea folcloristică a fiecărui om de cultură studiat. De asemenea, unele investigații ne definesc perioadele de dezvoltare pe care le-a cunoscut folcloristica de-a lungul istoriei. Grație abnegației de care dă dovadă profesorul Nicolae Băieșu în orice exegeză, am reușit să aflăm adevărul istoric din perioada totalitarismului când fenomenul folcloric și etnografic era cu vehemență

interesul pentru folclor, pentru etnografie, arta populară a diferitelor etnii exista – sub masca «prieteniei între popoare», a «internaționalismului» – cele mai specifice, mai valoroase creații populare naționale erau excluse, în mod organizat, din culturile popoarelor neruse. Aceste valori erau etichetate ca elemente burgheze, naționaliste, neutile și chiar «vătămătoare» pentru așa-numitul «popor sovietic». Se urmărea scopul ștergerii deosebirilor între etnii, astfel înfăptuindu-se nivelarea culturilor ce aparțineau numeroaselor popoare din Uniunea Sovietică.

Familia Băieșu (Nina, Aurel, Victor, Nicolae) (1976)

combătut sau impurificat cu teorii neadecvate de către autorități: „folcloristica românească din Basarabia deceniilor postbelice a avut mult de suferit din cauza promovării oficiale a teoriei false despre existența a «două popoare, două limbi, două culturi» (românești și moldovenești). În consecință, în RSSM, ca și în celelalte republici din Uniunea Sovietică, atitudinea autorităților regimului totalitar față de tradițiile populare naționale, față de folclor, în general era negativă. Cu toate că

În consecință, se realiza cu succes rusificarea, ateizarea întregii populații. În acele condiții multe opere folclorice ale moldovenilor au fost fragmentate, falsificate de către diferite persoane (alcătuitori de culegeri, redactori, recenzenți)” [3].

Deosebit de prolifică a fost și contribuția savantului la identificarea, înregistrarea și teaurizarea patrimoniului cultural imaterial din Basarabia, Transnistria și localitățile românești din Ucraina și Federația Rusă. Odată cu venirea dumnealui

în rândurile colaboratorilor Sectorului de Folclor al Institutului de Limbă și Literatură al AȘ a RSSM în 1961, cu unele întreruperi, până în 1991 a fost conducător al practicii folclorice a studenților de la Facultățile de Filologie ale Universității de Stat din Moldova și Institutului Pedagogic „Ion Creangă” din Chișinău. Sub monitorizarea distinsului profesor au fost investigate sute de localități și înregistrate mii de creații folclorice și etnografice.

Începând cu anul 1968, odată cu apariția la editura *Cartea Moldovenească* a lucrării *Folclor moldovenesc. Bibliografie (1924-1967)* (Alcătuitor N. M. Băieșu, redactor V. M. Gațac, Chișinău, 1968, 122 p.) activitatea distinsului etnolog s-a aflat permanent în vizorul criticilor, recenzenților, cercetătorilor filologi etc.

Impresionează profunzimea aprecierilor obținute de Nicolae Băieșu grație dăruirii de sine manifestate într-un salvagardarea moștenirii culturale a poporului nostru: „Nicolae Băieșu are indiscutabilul merit de a fi studiat profund creațiile populare calendaristice, care sunt expresia conștiinței identitare a poporului nostru” (acad. M. Cimpoi); „N.

Băieșu știe să pună mult suflet și har scriitoricesc atunci când se apleacă asupra creației populare moldovenești. Și încă multă perseverență și devoțiune de invidiat” (acad. M. Dolgan); „un cercetător matur, care, cu bunăvoință și înțelegere, culege folclor, îl cercetează și popularizează totul ce este prețios în moștenirea populară” (dr. A. Hropotinschi); „Nicolae Băieșu demult și-a depășit condiția de specialist, adică el nu este numai un specialist oarecare, ci are vocația înregistrării și studierii fol-

clorului moldovenesc. <...> Bănuim că nu atât Nicolae Băieșu caută poezii, colinde, hăituri, obiceiuri vechi ale oamenilor plaiului nostru, cât aceste opere nemuritoare îl caută pe el, ca pe unul dintre puținii (totuși) veghetori la nemurirea capodoperelelor izvodite în negura timpurilor de păstori sau agricultori” (dr. hab. I. Ciocanu); „cercetările reputatului folclorist Nicolae Băieșu de-a lungul întregii și fructuoasei sale activități sunt deosebit de valoroase în știință. Contribuția dumnealui la studierea problemelor variate și importante privind folclorul nostru este una substanțială, de fond” (acad. H. Corbu); „prin studiile lor toți folcloriștii și domnul N. Băieșu în particular le-au arătat scriitorilor noștri (atunci când dibuiau, atunci când treceau prin mari încercări) ce înseamnă transferul metaforic, ce înseamnă a lua faptul din viață și a-l transforma în fapt artistic” (m. cor. N. Bilețchi); „luate în ansamblu, lucrările folcloristului Nicolae Băieșu vin să completeze o cotă aparte în folcloristica națională și regională, fiind mereu utilă atât din punct de vedere cognitiv, cât și instructiv, educativ” (acad. C. Popovici); „Nicolae Băieșu este unul dintre

cei mai temeinici cercetători ai obiceiurilor noastre calendaristice, având în spate o veritabilă operă științifică, în cuprinsul căreia întâlnim câteva lucrări de referință, ce au marcat, la timpul lor, evoluția investigațiilor în acest domeniu al culturii populare” (dr. I. Cuceu) etc.

Apogeul activității sale științifice îl va contempla desăvârșit după publicarea celor câteva volume asupra cărora continuă să lucreze și astăzi (*Obiceiurile și folclorul sărbătorilor de iarnă; Obiceiurile și folclorul sărbătorilor de primăvară, vară și toamnă; Folclorul copiilor* etc.) din cadrul lucrării de prestigiu *Tezaurul folcloric al românilor din Republica Moldova, Ucraina, Federația Rusă*. Distinsul om de știință Nicolae Băieșu nu-și pierde speranța în finalizarea unei alte opere colective foarte importante și necesare activității didactice a instituțiilor superioare de învățământ – *Folclorul românilor din Republica Moldova și Ucraina: Curs universitar*.

Suntem în preajma unui eveniment remarcabil din viața unui om, dar mai ales a unui om de știință, când balanța celor realizate se îngrelează cu fiecare zi ce trece prin-

tr-un studiu, articol, sau carte editată. La acest extraordinar moment aniversar – 80 de ani de la naștere, permiteți-ne, dle profesor Nicolae Băieșu, din partea colegilor dumneavoastră, să vă dorim o senectute lucidă în continuare, realizarea aspirațiilor editoriale și atingerea condiției omului desăvârșit.

LA MULȚI ANI!

Referințe bibliografice:

1. Nicolae Băieșu, *Secvențe de autobiografie, memorii*. În: *Nicolae Băieșu – o viață închinată valorificării folclorului: Omagiu – 80*, Chișinău, 2014.
2. Maria Mocanu, *Interviuri în do major*, Chișinău, *Etnomuzic*, 2004.
3. Nicolae Băieșu, *Folclorul literar al românilor din Republica Moldova și Ucraina*. În: *Nicolae Băieșu – o viață închinată valorificării folclorului: Omagiu – 80*, Chișinău, 2014.

Trei generații ale familiei Băieșu (Octombrie 2011)

Ion Domenco, Cantemir, 2014

TĂMĂDUITOR ȘI MAGIC, CUVÂNTUL TIPĂRIT

O manifesta-
re cu genericul „...
Dar mai întâi a fost
Cuvântul” a adunat,
în ajunul Bunei Ves-
tiri, în or. Cantemir,
bibliotecari, alți
lucrători din sfera
culturii, reprezen-
tanți ai administra-
ției publice locale,
profesori, elevi din
clasele superioare,

dar și ziariști din acest raion, precum și de la Leova și Cimișlia.

„Suntem în preajma Sfințelor Sărbători de Paști, a menționat moderatoarea acestei activități de suflet, Diana Mocanu, când totul în jur capătă o nouă conotație, un nou sens, înălțător și purificator, când încercăm cu toții să fim mai aproape de sfânta credință ortodoxă, de Bunul Dumnezeu. Reușim să facem acest lucru și printr-o rugă, dar și printr-o adresare blajină unul față de altul, prin a rosti sau a scrie un rând frumos, un vers, prin a citi o carte. Cu atât mai mult că în aceste zile marcăm cu toții Săptămâna Lecturii și a Cărții pentru Copii”.

Despre rolul important pe care îl are cuvântul tipărit în viața noastră au vorbit multe persoane: vicepreședintele raionului Cantemir, Andrei Ciobanu, secretara

Consiiliului raional, Eleonora Starciuc, șefa serviciului administrație publică, Victoria Balan, primarul com. Plopi, Gheorghe Popa, lucrătoarea Bibliotecii publice, Elena Tutunaru, specialistă principală în Serviciul Cultură, Aurelia Nechit...

În cadrul evenimentului a fost omagiat, cu ocazia împlinirii a patru decenii de activitate de creație, ziaristul și publicistul Ion Domenco, laureat al Premiului Uniunii Jurnaliștilor din Republica Moldova, deținător al premiilor mai multor concursuri naționale, autor al câtorva cărți. Elevele Mariana Ghelan, Nadejda Ciornomaz, Diana Mocanu au prezentat un recital de poezii ale lui Ion Domenco.

Iată doar două catrene declamate în cadrul evenimentului:

**Aman mai curge timpul, ca izvorul,/Dar nu de
asta sufletul mi-i trist./**

**Mi-e greu să văd cum singur este Dorul,/Cum noi
pe Cruce, ca pe Crist, l-am răstignit.**

Tot în vâltoare, și mai scurtă-i viața,/ Ne tot gră-

bim, o ținem tot o fugă.../

**De ce e sfânt uităm. Și dimineața/ Nu avem timp
nici chiar pentru o rugă.**

Vorbe frumoase despre creația lui Ion Domenco au rostit: directoarea Școlii de arte „Valeriu Hanganu” din Cantemir, Virginia Boncev, bibliotecara Lidia Donev din s. Țolicea, șeful Serviciului Cultură din raion, Nicolae Efticov, jurnalistul cimișlian Ion Ciumeică, colega de lucru Ludmila Țurcanu, ziaristul de la Leova, Ion Mititelu, soția sărbătoritului, Maria, alți oratori. Drept confirmare a celor spuse despre ziaristul și poetul Ion Domenco sunt și poeziile, dar și proza scurtă, înmănunchiate în culegerea „Luminile dorului”, pe care omagiatul a dăruit-o bibliotecii cantemirene. Cu aceeași ocazie, aici a fost vernisată și o expoziție cu genericul „M-ași dărui viorilor și lumii...”, care au contuit și titlul altei poezii declamate la întâlnire: **M-ași dărui viorilor și lumii,/ A vântului tari coarde să mă bată/ Și cu arcușuri repezi, ca lăstunii,/Să înconjur cu dor planeta toată.**

**Să povestesc oceanelor, în soaptă,/ Pădurilor, și ce-
rului, pe viu/ Că de-nvălesc un oropsit în noapte/ Îl
ocrotesc, ca pe iubitul-mi fiu.**

**Nimic mai scump, decât aceste vise,/ Puterile mi-s
ca un vânt de munte,/ Care-a uitat să iasă din abisuri/
Să Vă transmită dorurile-mi multe!**

Vădit emoționat, Ion Domenco a declarat: „Bine-cuvântată să ne fie clipa când suntem sinceri și deschiși către lume! Sinceritatea, pură și profundă, este prima trăsătură a oricărui om cât de cât eroic. Deci, să nu fim lași, să iubim Cuvântul, căci mai întâi a fost Cuvântul, iar Cuvântul era însăși Dumnezeu!”. Ca un acord final a răsunat îndemnul-rugă al omagiatului, care face apel la sătenii săi din Șamalia, la toți cei dragi și apropiați: **„Chiar dacă-n amintire nu mi-a mai rămas/ Doar chi-
pu-ți drag, imaginea dorită-/Oricând ași vrea să fac
aicea mas,/ La tine, scumpa casa mea iubită!**

**Iar vouă Vă doresc, surori și frații mei/ S-aveți ori-
când un loc cu îngerii aproape/ Și o fereastră cu lumina
florilor de tei,/ La care cineva mereu
ne-așteaptă!”**

...Sărbătoarea literară a fost întregită de evoluarea excepțională a doi reprezentanți ai dinastiei lăutărești Bârcă din localitate, tatăl Veaceslav (la vioară) și feciorul Dan (la acordeon). Ion Domenco a dăruit Bibliotecii publice două volume de „Itinerare documentar-publicistice „Localitățile Republicii Moldova” cu schițe scrise de el despre câteva localități din raioanele din sudul RM, precum și câteva exemplare ale cărților sale.

Biserica „Acoperământul Maicii Domnului”

Biserica „Acoperământul Maicii Domnului” din satul Fundurii Noi este amplasată pe malul unui iaz imens ce împarte localitatea în două părți.

La 14 octombrie anul 2014 Fundurii Noi va sărbători 94 ani de la înființare și 20 de ani de la deschiderea noului lăcaș.

Mai mult de jumătate de secol, băștinașii acestei localități frecventau lăcașurile sfinte din satele învecinate – Sturzăuca, Fundurii Vechi și Limbenii Noi. După mine, ei și-au dorit mult să aibă în sat un lăcaș sfânt. Această idee au ținut-o până nu de mult și cu ajutorul lui Dumnezeu, în anul 1991, la 15 aprilie s-a hotărât să fie găsit locul construcției lăcașului. La 18 decembrie 1991 a fost sfințit locul viitorului lăcaș sfânt care va purta numele „Acoperământul Maicii Domnului”. La oficializarea acestui eveniment au participat protoiereul Ovidiu (Zăcu) și arhimandritul Marchel (Mihailescu) cu preotul gazdă Ioan (Pascal). În anul 1994 este dat în exploatare noul lăcaș sfânt și înregistrat la 26

decembrie 1996. Acesta având o construcție deosebită: un pridvor, patru cupole mici și două mari. La cârma

bisericii au fost preoții Ioan (Pascal), Andrei (Boian), Igor, Ilie (Florea), Vasile, Constantin, Serghei (Matiștov), Agafangel, Octavian (Pleșca) și dascălița Marina (Cioban). Astăzi, în fruntea bisericii este cel de-al zecelea preot – Veaceslav (Vinițchi). Ne oficial au mai slujit și preoții Boris și Roman.

Astăzi slujbele sunt oficilaizate

de preotul Veaceslav, săritor la nevoie, înțelept și înțelegător, exemplu demn de urmat.

Pe teritoriul lăcașului sunt ridicate două răstigniri, una din piatră și alta din lemn. Ctitorii primei răstigniri au fost frații Anatolie și Eduard Adamciuc, iar la cea de-a doua au fost Gheorghe Cernii și Ivan Proțiu. Un alt decor al acestui lăcaș este fântâna, ctitori - un grup de vânzători de la piața „Caraciobanu” din Bălți.

Sper, că lăcașul din acest sat va deveni o carte de vizită.

La mulți ani!

Șoldăneștenii ovaționați pe Piața Marii Adunări Naționale

Compozitorul E. Doga și dirijorul Gr. Zănoaga, Chișinău 2014

Îndată după mitingul de 9 Mai de la Șoldănești, unde fanfara Consiliului Raional a cântat, atrăgând și înveselind cetățenii veniți la monument, harnicii muzicanți s-au depla-

MAI, Orchestra Prezidențială din cadrul Ministerului Apărării al Republicii Moldova, Fanfara Poliției de Frontieră a MAI, dar și cele mai bune fanfare ale liceelor din oraș. Din raioane au fost invitate fanfarele-lidere dintre fruntașe: fanfara „Vasile Amarfi” din Nisporeni, fanfara din satul Holercani, raionul Dubăsari și fanfara „Dumbrava” din orașul Șoldănești.

Toată lumea a privit cu o deose-

cului de Triumf a început nu numai să aplaude, dar să și ovaționeze. Era o plăcere pentru noi, cei de la Șoldănești (chiar și pentru chișinăuneni, originari din raionul nostru), să auzi vocea puternică a prezentatorului: „Bravo raionul Șoldănești!”, „Bravo coregrafului Ina Pânzaru!”, „Bravo dirijorului și conducătorului fanfarei Grigore Zănoagă!”...

Pe urmă, după ce au urcat și în scenă, când trompetistul Ion Lupu a fost chemat de trei ori la bis, l-am auzit și pe marele maestru și compozitor, Eugen Doga: „Măi, da-s bravo ăștia de la Șoldănești!”. Credeam că-i pur și simplu un compliment, dar am văzut că la coborârea din scenă i-a strâns mâna lui Grigore Zănoagă, acceptând cu plăcere să se fotografieze cu muzicanții noștri...

Atunci mi-am amintit de tinerețea mea, când eram student. De data aceasta la 9 mai pe Piața Marii Adunări Naționale (atunci se numea Piața Roșie) a Capitalei n-au defilat soldați și nici tancuri, ci fanfare! Am avut o plăcere deosebită să fiu alături de bravii noștri muzicanți, de majorete, de primarul general al municipiului Chișinău Dorin Chirtoacă, de regizorul spectacolului din acea zi Sandu Vasilache, de marele maestru Eugen Doga, de alți oameni buni. Mă gândesc că și la Șoldănești e timpul să nu mai cântăm cuiva di-tirambi (adică elogii exagerate unor persoane sau regimuri), ci să organizăm Ziua Euopei, depunând flori la monument în memoria tuturor jertfelor regimurilor dictatoriale și ai genocidurilor, precum au fost cele hitlerist și lenino-stalinist.

Fanfara „Dumbrava”, or. Șoldănești în Piața Marii Adunări Naționale, Chișinău 2014

sat la Chișinău, unde urmau să participe la Parada Fanfarelor, dedicată Zilei Europei. Trebuie să spunem că la această paradă au participat doar 12 fanfare din țară, printre care Orchestra de fanfară a Departamentului trupelor de carabinieri a

bită plăcere evoluările, dar când au pornit în marș șoldăneștenii, având în fața lor un mare grup de fete-majorete (majoretă înseamnă tânără fată în uniformă militară, care defilează la festivități) toată lumea de pe piață și din parcul din preajma Ar-

„Partiturile vieții lui Anatolie Cazacu”

„Fericiți de obicei sunt oamenii realizați, oamenii împliniți, care știu a aduna și au plăcerea să împartă ceea ce adună. În afara acestor două operații, fericirea nu se prea întâmplă” scria Iulian Filip. Soroceanul care a provocat manifestarea din 1 aprilie 2014, la Centrul Raional de Documentare și Informare „Mihail Sadoveanu” Soroca e din categoria celor fericiți. E vorba de Anatolie Cazacu, sorocean get beget (cu rădăcini de la Vărăncău), Maestru în Artă, doctor în studiul artelor, conferențiar universitar la Academia de Muzică, Teatru și Arte Plastice, dirijorul fanfarei acestei instituții, dirijorul fanfarei Liceului Teoretic „G. Meniuc” Chișinău și ...

A revenit la baștină pentru a împărți cu ai săi ce la învățat profesia și viața. „Să nu pretinzi la bucata de pâine a altora în profesie. Mănânc-o pe a ta. Că Dumnezeu de toți are grijă” e una din povețele părinților, care au urmat-o în viață. Și încă i-au mai intenționat „...În orice circumstanțe să-ți faci meseria profesionist, să nu ofensezi femeia, să fii întotdeauna omenos cu cei din jur și vei fi răsplătit”. Asta le-a transmis și viitorilor muzicieni, elevi ai Colegiului de Arte „N. Botgros” și al Școlii de Arte „E. Coca”, specialitatea instrumente aerofone. Le-a mai sugerat că muzica adevărată nu se limitează numai la posedarea unui instrument muzical. Muzica e un areal vast, care implică cunoștințe, învățătură, muncă, dăruire de sine, sacrificii personale în favoarea scopului. Copiii însă au demonstrat pe viu maestrului că au ce spune, prezentând temele pe nota 100. Un buchet de melodii interpretate la trompetă, bariton, trombon și tubă au bucurat auzul celor din sală. Toți interpreții sunt discipoli ai domnilor Mihai Boldescu și Valeriu Cibotari, profesori la Colegiul de Arte „N. Botgros”. Nu au rămas în urmă nici elevii de la Școala de Arte „E. Coca”. Frații Nichita și Denis Chiriac – profesor Fiodor Pârlîi, fost elev al domnului Anatolie Cazacu, și-au

demonstrat măiestria la fluiet și saxofon. Atmosfera muzicală a fost completată de luările de cuvânt ale domnului Mihai Boldescu, de asemenea un îndrăgostit de meserie, care muncește mult la cotidianul cultural din Soroca și a domnului Valeriu Cibotari. Ambii s-au arătat onorați de faptul că îl cunosc personal pe invitat și că se consideră printre apropiații acestuia. Doamna Larisa Ziablițchi, directarea Școlii de Arte „E. Coca”, pe lângă frumoasele cuvinte adresate i-a sugerat maestrului și ideea unei asemenea întâlniri în incinta Școlii de Arte. Petru Popa i-a condeiat un portret frumos, cum îi stă bine unui poet: „Îl cunosc ca pe un om talentat, operativ, harnic în fapte bune, săritor la nevoie, sentimentalist, întotdeauna îmbrăcat la patru ace”.

Prin intermediul unui cântec dedicat satelor moldave părăsite, doamna Tamara Boboc, conducătoarea formației „Colinda”, a provocat lacrimi de nostalgie atât domnului Cazacu cât și celorlalți invitați. Un buchet de flori, însoțit de cuvinte de prețuire, pentru tot ce a făcut zi de zi în materia de profesie i-a înmănat doamna Nona Belous, directoarea Școlii Muzicale din satul de baștină a maestrului. „Vin-o, Anatol, acasă. Oprește-te la o margine de sat. Ia-ți și băieții cu tine (se presupunea fanfara). Și să trageți o cântare, așa cum numai unii moldoveni pot. O să se adune tot satul să te asculte. Satul are nevoie de cântecele tale. Numai așa o să-ți potolești dorul revenirii” – l-a sfătuit doamna.

Elena Țârdea, ziaristă la „Realitatea Plus”, i-a compus o poezie, care mai apoi i-a și dăruit-o.

Bine ați venit acasă!

*Apa Nistrului măsoară
Veacul timpului grăbit.
Lângă Vărăncău, ușoară,
Pare, cursul și-a oprit.*

*Și-a dorit popas să facă
Că din drum s-a abătut?*

*Ori pe cineva așteaptă...
Poate, satul i-a plăcut?*

*... Lângă sat, Nistrul își varsă
Veșnicia-n mers domol.
Bine ați venit acasă,
Mult stimat domn Anatol!*

Câteva melodii cântate la trombon de maestru Anatolie Cazacu, la trompetă de ginerele acestuia Ruslan Andreev, clarinetist în orchestra fraților Advahov și acompaniate la pian de Grigore Bucataru, șef Secția Cultură și Turism Soroca au servit un adevărat master-clas pentru tinerii muzicieni prezenți în sală. Pe post de coleg și prieten Grigore Bucataru a readus în prezent mai multe amintiri frumoase ce țineau de activitatea amândurora la începuturi. Printre aceste amintiri un loc aparte și-au găsit și părinții lui Anatolie, care chiar dacă creșteau și educă 7 copii, erau foarte primitivi și bucuroși de tovarășii copiilor săi. S-au regăsit și frații acestuia: din 5 frați Cazacu 4 au absolvit Colegiul de Arte, instrumente aerofone, 2 Institutul de Stat al Artelor „G. Musicescu”

Momentul din 1 aprilie nu a fost un simplu eveniment. A fost un retrovizor în care s-au reflectat succesele vizibile și mai puțin vizibile a unei munci de ani de zile în urcușul spre performanțe a Omului de artă. Mai apoi Petrică Cazacu, care împreună cu fratele Ilie erau prezenți în sală urma să spună: „Mă mândresc cu reușitele fratelui, îi invidiez capacitatea de muncă, îl susțin în toate, dar atâta muncă, atâta muncă nu mai doresc nimănui și nu accept nici pentru mine”.

P. s. În timp, ce în incinta bibliotecii s-a încins un dialog post eveniment cu invitatul în fața bibliotecii studenții Colegiului de artă „N. Botgros” îl asaltau cu întrebări pe Ruslan Andreev.

Lansarea proiectului „Biblioteca satească – furnizor de servicii pentru adulți”

La 18 mai 2014 în incinta Bibliotecii Publice Orașenești Râșcani a fost dat startul Proiectului pilot **„Biblioteca satească – furnizor de servicii pentru adulți”**, sponsorizat de *dvv international* - Institutul pentru Colaborare Internațională a Asociației Germane pentru Educația Adulților. Obiectul activității îl constituie implementarea conceptului de **învățare pe parcursul întregii vieți** prin intermediul **diverselor programe non-formale de educație pentru adulți**. Aceste formări au ca scop **sporirea șanselor de viață decentă și reducerea gradului de sărăcie** a cetățenilor.

Managerul proiectului este Nicolae Moscalu de la **Organizația**

Obștească pentru Copii și Tineret „Moștenitorii” din Bălți, iar consultanți - Vasile și Veronica Garbuz. Obiectivul general al proiectului este dezvoltarea serviciilor educaționale de inserție socială pentru adulții din grupurile vulnerabile în cadrul a 15 biblioteci rurale din r. Râșcani. Grupul-țintă a proiectului sunt bibliotecarele din 15 localități ale raionului, interesate de modernizarea serviciilor bibliotecilor și funcționari din APL nivelul II: vice-președintele r. Râșcani, Galina Zamurdac; șefa Secției raionale Cultură, Emilia Garbuz; specialistul principal la Secția Cultură, Claudia Gherman, directorul BPO Râșcani, Galina Sacaliuc.

Proiectul v-a dura până în no-

iembrie 2014. Pentru această perioadă sunt preconizate un șir de activități, care vor decurge în trei etape:

Sensibilizarea reprezentanților APL referitor la posibilitățile de modernizare a bibliotecilor;

Dezvoltarea competențelor bibliotecarilor în vederea evoluției unor servicii inovative;

Diseminarea noilor practici.

Din prima etapă a făcut parte atelierul **„Dezvoltarea Viziunii bibliotecii moderne”** formator fiind Oleg Bursuc, Advocacy Manager la programul NOVATECA.

MARIA BORTĂ, șefa bibliotecii

Campania Națională „Copiii Moldovei citesc o carte”

Cărțile **„Copii în cătușele Siberiei”** și **„Și eu sunt Guguță”** scrise de **Spiridon Vangheli**, vor fi citite de copiii din R. Moldova, fiind selectate pentru lectură în cadrul celei de-a treia ediții a Campaniei Naționale „Copiii Moldovei citesc o carte”.

În nuvela **„Copii în cătușele Siberiei”**, autorul povestește

despre soarta copiilor basarabeni duși cu forța, împreună cu părinții lor în noaptea de 12 spre 13 iunie, 1941, în Siberia. Cartea **„Și eu sunt Guguță”** este o operă scrisă și de copii, și de autor.

Lansarea Campaniei are menirea de a atrage cât mai mulți copii la lectura cărților de valoare, de a-i învăța să fie mai buni, mai deștepți, de ași aminti de istorie și neam, de a trăi în afara minciunii și nedreptății. În acest scop, bibliotecilor le revine misiunea de a pune la dispoziția cititorului aceste cărți pline de înțelepciune și de învățăminte utile nu doar copiilor, ci și celor maturi.

Biblioteca Publică din s. Costești, Ialoveni s-a încadrat activ în

această acțiune. Am amenajat un colțisor special unde sunt expuse creațiile scriitorului **Spiridon Vangheli**, în special cele menționate. Copiii citesc cu deosebit interes cărțile, apoi completează chestionarul care le permite să-și expună opinia.

Pe parcursul acestui an vor mai fi organizate lecturi în grup, discuții pe marginea celor citite, concursuri de desene inspirate din lectură. În perioada septembrie - noiembrie vor fi făcute totalurile unde cei mai activi cititori vor fi premiați. Credem că aceste cărți vor fi citite cu un mare interes și vor intra în inimile iubitorilor de lectură.

Dacă e nuntă, păi nuntă să fie ...

Ziua de 11 mai curent, pentru locuitorii satului Berezlogi a fost cu adevărat o sărbătoare cu multă lume, cântec, dans, orații tradiționale și obiceiuri caracteristice nunții moldovenești. De dimineață la Casa de cultură forfotă mare. După o zi cu ploaie ciobănească, soarele prevestea o zi frumoasă de primăvară. Cu ospitalitate participanții formațiilor artistice au fost primiți cu dulceață, vin și colaci frumoși.

După mesajul de salut al dlui primar Ion Cogălniceanu, cu marș de nuntă, oaspeții au fost invitați în sala mare a Casei de cultură, renovată anul trecut. Gazdele, ansamblul folcloric „Busuioc” au deschis pro-

gramul festivalului „Frumos nunțile se leagă” cu cele mai inedite momente ale nunții din sat cu conocari glăsoși, onorarea nănașilor, urarea tinerilor însurăței, iertăciunea, jocul găinii, închinatul colacilor – toate aduse în scenă cu mult har și bucurie.

Apoi în scenă a urcat alaiul nunții venit din s. Piatra, deasemenea prezentând frumoase tradiții și obiceiuri din sat. Și-a jucat bine rolul și dna primar Parascovia Negruță precum și toți ceilalți membri ai ansamblului folcloric „Legământ”.

Și primarul de la Bolohani dl Lilian Cotruța a rostit urare tinerilor fiind în rol de nănaș. Artiștii ce-

însoțeau au avut un debut destul de reușit.

Cu foc au dansat dansatorii din Ciocălteni, Cucuruzeni.

Au cântat și chiuit și ce-i de la Mârzești, Susleni. Chef de sărbătoare le-au făcut celor prezenți și fanfariștii de la Mârzești. Ansamblul

vocal de la Brăviceni a delectat auzul spectatorilor cu un program de cântece populare.

Festivalul concurs organizat în premieră și-a atins obiectivele propuse – promovarea și valorificarea tradiției nunții la moldoveni.

Mulțumim tuturor, în deosebi gazdelor care au demonstrat un respect aparte pentru toți participanții, aducând sarmale și desigur un pahar de vin. Dacă e nuntă, păi nuntă să fie. Exprimăm recunoștința noastră tuturor, gazdelor, oaspeților și spectatorilor.

Mulțumim.

Toiagul păstoriei

ELENA LEVIȚAIA, Secția Cultură Orhei

Tradițiile și obiceiurile populare sunt oglinda prin care privim în viitor cu mai multă mândrie și perspective mai mari, lumina care ne întrunește într-un destin, un cuget, un neam.

Sărbătoarea primăverii, Ziua sf. Gheorghe ne încununează tezaurul cultural cu cele mai frumoase datini și tradiții printre care :

— În ajun se pun ramuri de salcie pe la fântâni, uși și ferestre, la stâlpii porților se așează brazde de iarbă;

— Scoaterea ritualică a vitelor la pășune;

— Sunt sfințite ierburile și date animalelor, colacul păstrat la icoană de la Crăciun;

— Tocmeala ciobenilor, ciobanii preiau în răspunderea lor animalele până la sf. Dumitru;

— Are loc primul muls, animalele împodobite cu cununi de flori, etc.

Pornind de la semnificația vastă a sărbătorii și în scopul promovării portului, tradițiilor și obiceiurilor păstorești, transiterii lor de la o generație la alta și educarea sentimentului patriotic, dragostei față de neam, Secția Cultură în colaborare cu Casele (căminele) de cultură a organizat la 4 mai, în mahalaua Redi la stâna samașului Caraman Ivan de pe imașurile satului Biești, Festivalul –

concurs raional „Toiagul păstoriei”.

Cu cele mai frumoase cântece, obiceiuri și tradiții, cu tineri ciobănei și mioare, la Festival au participat colectivele artistice din satele: Biești, Chiperceni, Șercani, Pohrebeni, Bolohani, Mitoc, Brăviceni, Cucuruzeni, Orhei etc, care au fost menționate cu diplome și recompense bănești în conformitate cu programul prezentat.

Turma de oițe care pășteau în tihnă pe imaș au impulsionat sărbătoarea dându-i o culoare specifică.

„Sărbătoare primăverii Ziua Sf. Gheorghe” este înaintată pentru includere în Lista Reprezentativă UNESCO a Patrimoniului Cultural Imaterial al Umanității în 2014. Ne

bucură mult că obiceiurile și datinile ce țin de această sărbătoare sunt valorificate și transmise din generație în generație și că ne-a reușit organizarea și desfășurarea unui Festival de suflet de o frumusețe neîncăpătoare.

În acest context aducem mulțumiri administrației locale a satului Biești, primarului Ion Vlas pentru contribuția esențială depusă la sărbătoare, colectivelor participante pentru entuziasm, muncă creativă și spirituală, tuturor celor care și-au adus aportul la desfășurarea acestei sărbători.

STELUȚA SAVIN, B. P. O. „P. Ștefănuță” Ialoveni

Efim Tarlapan – vicemareșalul epigramei basarabene, 70 ani de la naștere

Pe data de 16 mai la Biblioteca publică orășenească „P. Ștefănuță” Ialoveni a fost o adevărată sărbătoare. Ialovenenii i-au avut ca oaspeți pe marele scriitor, epigramist Efim Tarlapan și prozatoarea Zina Cenușă. Colaboratorii bibliotecii de comun acord cu școala primară „Ion Creangă” și liceul teoretic „Petre Ștefănuță” au organizat un medalion dedicat maestrului Efim Tarlapan, care a rotunjit frumoasa aniversare de 70 ani. La activitate au fost prezenți elevii clasei a II-a, școala primară „Ion Creangă” împreună cu învățătoarea dna. Tatiana

Lapteacru, care au recitat un șir de epigrame și proverbe și elevii clasei a-VII-a, liceul teoretic „P. Ștefănuță”, profesoara dna. Tatiana Chiruță, care au prezentat câteva fabule scrise de Efim Tarlapan. Oaspeților li s-a organizat o excursie prin oficiile bibliotecii „P. Ștefănuță”, filialei „N. Titulescu” și muzeul „P. Ștefănuță”. Tuturor participanților li s-au demonstrat secvențe de la întâlnirea cu cititorii la biblioteca raională Ungheni și li s-au oferit semne de carte. La finele activității cu un mesaj de felicitare a venit dna. Valentina Plamadeala, care a mulțumit oaspeților pentru prezență și parteneriat.

Marele scriitor Efim Tarlapan s-a născut la 17 mai 1944, satul Măgurele, județul Bălți, într-o familie de țărani, mama Elisabeta (născută Cigoreanu) și tatăl Constantin Tarlapan. După absolvirea școlii medii

din Cornești (1957-1962), își face studiile la Universitatea de Stat din Moldova, facultatea de Filologie, specialitatea ziaristică (1962-1970). Debutul și-l face cu volumul „Scuzați pentru deranj”(1974). Pe parcursul activității sale dl.Efim Tarlapan a scos de sub tipar peste 60 de titluri de cărți, inclusiv și pentru copii. Academicianul Mihai Cimpoi l-a caracterizat pe Efim Tarlapan drept un „autor clasificat, care ne face de răs, „adică ne face de răsul lumii în sensul bun al cuvântului”, iar bibliologul Lidia Kulikovschi a constatat că autorul „este un om cu spirit, care critică subtil viciile”. Iată de ce despre Efim Tarlapan merită să vorbim permanent, epigramele lui fiind adevărate sărbători ale limbii române.

Colaboratorii bibliotecii îi urează scriitorului multă sănătate, realizării frumoase pe viitor și un sincer LA MULȚI ANI!

...PLOUĂ LIN CU FLOARE DE SALCÂM

La mijlocul lunii mai, în satul Văleni, raionul Cahul, s-a desfășurat tradiționalul Festival de datini și obiceiuri de primăvară-vară cu genericul „Dulce floare de salcâm”, ediția a VI-a.

Desfășurat într-o localitate pitorească situată pe malul Prutului, Festivalul a reunit colective folclorice din localitățile cahulene, precum și din raioanele Cantemir, Leova, Cimișlia. În cadrul acestui eveniment cultural-artistic de anvergură, formațiile etnofolclorice au prezentat un bogat și divers program artistic, care a inclus jocuri de ritual, datini și obiceiuri, dans și cântece populare autentice cu rapsozi populari talentați.

În deschiderea Festivalului, primara Silvia Șterbeț a ținut să menționeze și faptul că „satul Văleni este o vatră a foclorului autentic, care a dat republicii și lumii veritabili și valoroși artiști populari, localitatea fiind, într-un fel, binecuvântată și de asemenea monumente ale naturii, care merită să fie vizitate: *Colinele de aur, lacul Belev* etc. Ne bucurăm mult de faptul că în fiecare lună de mai, la Văleni, are loc acest Festival etnofolcloric „Dulce floare de salcâm”. Desfășurat într-o poiană plină de salcâmi în floare, festivalul reunește colective etnofolclorice, care adună sute de oameni pasionați de dansul și cântecul popular, de obiceiurile neamului nostru. Ca și în fiecare an, nu lipsește de la festival colectivul local *Crăițele* condus de binecunoscuții Tudor și Lidia Bejenaru, personaje îndrăgite nu doar în Moldova, dar și peste hotarele ei.

Localnicii, oameni primitivi și binevoitori cu oricine le trece pragul, vă vor servi întotdeauna cu bucate tradiționale și vă vor arăta satul, pensiunea Vălenilor, unde în fiecare an poposesc oaspeți dragi, turiști din țările europene. *Colinele de aur din Văleni Lacul Belev*, care este denumit, pe bună dreptate inima Rezervației Naturale *Prutul de Jos* sunt atracții pentru orice călător iubitor de locuri frumoase. Vă așteptăm mereu la Văleni, să vă bucurați de natură, de oameni, de muzică și dans...”

Programul Festivalului a inclus parada portului popular, după care participanții, în aplauzele sătenilor și oaspeților care au sosit în localitate anume cu această ocazie, s-au îndreptat spre „Poiana salcâmului”, unde a și avut loc deschiderea oficială a Festivalului. Rând pe rând, cele 10 colective au demonstrat totul ce au cules din locurile care le reprezintă, convingându-ne, încă o dată, că avem cu ce ieși în lume, că în zona de sud s-au păstrat, s-au conservat adevărate valori spirituale, obiceiuri, datini, tradiții, cu ajutorul cărora, vorba clasicului Alecu Russo, putem oricând reconstitui trecutul. Participanții au avut posibilitate să ia cunoștință și să admire lucrările iscușitorilor meșteri populari din zona de sud.

A urmat înmânarea premiilor și diplomelor de laureat a Festivalului, după care s-au prins cu toții în iureșul tradiționalei „Horă ca la Văleni”.

„De n-am fi avut suflet, ni l-ar fi creat muzica”.

Emil Cioran

Grecii antichi au creat mitul cântărețului Orfeu. Unde nu te puteau scoate din impas săgeata și sabia, unde nu ajutau nici puterea, nici curajul, făcea minuni cântul lui Orfeu. Când lua în mână lira și prindea să cânte iar sunetele melodioase ale strunelor ei îi țineau isonul, vântul înceta să mai clatine frunzișul copacilor, stânci depărtate se mișcau în întâmpinarea cântului, marea se oprea din zbucium iar fiarele sălbatice își părăseau vizuinele și porneau supuse în urma fermecătorului cântăreț, vrajite de minunea minunelor – muzica. Iată cum era recunoscută forța muzicii încă din antichitate.

Muzica joacă un rol însemnat în viața omului, îi formează lumea interioară, îl ajută să dea o justă apreciere evenimentelor și îi dezvoltă gustul artistic. Fără muzică viața ar fi o eroare, ea este forța invizibilă care ne farmecă, ne mișcă până la lacrimi, ne apropie unii de alții și ne îmblânzește.

Este greu de imaginat un om care s-ar putea lipsi totalmente în viață de muzică, însoțindu-l pe parcursul întregii vieți. Poate că din dragoste pentru muzică mi-am ales specialitatea – profesor de acordeon. Muncind o perioadă foarte mare în această ramură am descoperit mulți elevi înzestrați cu toate capacitățile vocaționale, aplicând tot devotamentul la educarea dragostei față de muzică și instrument.

Ca să obții ceva trebuie să muncești și să iubești ceea ce faci ca apoi să poți împărtăși bucuriile într-o te simți mândru și fericit.

Din aceeași dragoste am hotărât mulți ani în urmă să organizez un concurs, în special pentru acordeoniști, cu genericul „Cântă acordeonul”. În fiecare an, în luna aprilie, în Școala de Arte, or. Strășeni, elevii și profesorii se adună la o sărbătoare a artelor frumoase unde își demonstrează măiestria artistică acumulată pe parcursul anilor, dar și tinere talente care peste ani dau rod și ne duc vestea în lume.

Dacă până acum acest concurs a fost intern, anul acesta pot afirma cu mândria că „Cântă acordeonul”, edi-

ția a VI-a a prins puteri și a crescut la nivelul de concurs zonal cuprinzând participanți și din raioanele: Cimișlia, Ialoveni, Nisporeni, Hâncești, Ungheni, Călărași, Fălești, Anenii-Noi, Dubăsari și Strășeni, încă o dovadă, că aici în Școala de Arte Strășeni nu este un deziderat de formă ci un ideal în slujba căruia lucrează adevărate caractere.

Participarea elevilor la concurs este încă o investiție de suflet în favoarea copiilor talentați aflați la început de drum.

Un susținător fidel al acestui concurs petrecut sub egida primăriei or. Strășeni este primarul localității dna Valentina Casian, care ne ajută nespus de mult în realizarea scopurilor în domeniul învățământului artistic.

Ne-au bucurat cu prezența dna Vera Schirliu, șef Secție Culturală, Turism, Tineret și Sport Strășeni și directorul executiv al Clubului Politic al Femeilor „50 / 50”, dna Catinca Mardarovici care au venit cu diplome și premii pentru dnele profesoare de acordeon - gest frumos care ne-a surprins plăcut, le mulțumim din suflet.

Sincere mulțumiri aduc sponsorilor care au contribuit considerabil ca această ediție să se desfășoare la nivel înalt - oameni cu suflet mare și receptivi deoarece ne sunt alături ori de câte ori apelăm la ei: Primăria or. Strășeni – sponsor general; SRL „Maxidan”, cond. Mihai Popa; SRL „Service - FRIG”, cond. Valeriu Mândrilă; SRL „Emilia Trofimov”, Magazin Partener Orange; SRL „Rokas”, cond. Valeriu Croitoru; Î.I. „Maria Murjinski” și Î. I. „Igor Iacob”.

Printre membrii juriului i-am avut pe Petru Știuca, profesor la clasa de acordeon la Liceul de Muzică „Ciprian Porumbescu” – președintele juriului; Gheorghe Nicolaescu, Șef Cabinetul Metodic al Ministerului Culturii și Oleg Grecu, profesor de acordeon LM „Ciprian Porumbescu”.

Concurenții înfrumusețați de tonurile muzicii au dat valoare celei de a VI-a ediții:

Premiul Mare – Flavian Mârzenco, Strășeni.

Categoria A: Locul I – Gabriel Melnic, Ialoveni; Locul II – Cristi Belescu, Strășeni și Cristi Pascaru, Ialoveni; Locul III – Samuel Bornea, Hâncești și Cristi Mocanu, Strășeni.

Categoria B: Locul I – Ion Bâta, Ialoveni; Locul II – Petru Babin, Cimișlia și Vasile Staver, Strășeni; Locul III – Cornel Schirliu, Strășeni, Cătălin Trifan, Călărași, Mihai Ianachi, Ungheni și Cătălin Cheptea din s. Glinjeni, Fălești.

Tradițional eforturile noastre – organizatori și concurenți au stat sub semnul talentului, perseverenței și concurenței.

Mulțumim celor care s-au implicat și îi așteptăm cu drag la noi în școală.

Soprana Maria Cibotari

Ultima stea rătăcitoare

Printre cântărețele cu renume mondial a fost și Maria Cibotari, pământeanca noastră. Minunata ei voce a răsunat departe pe meleaguri străine.

Fiind artistă de mare amploare, Maria Cibotari nu „juca”, ci trăia rolurile sale. Numele ei adevărat este Cibotaru, s-a născut la 10 februarie 1910 într-un cartier sărăcăcios al Chișinăului. De copilă a îndrăgit muzica și dansul. Fiind înzestrată cu auz muzical perfect și voce excelentă, a atras atenția muzicienilor din Chișinău și, în primul rând, a maestrului de cor M. Berezovschii, care nu a ținut cont de vârsta fragedă a ei care pe atunci împlinise doar 12 anișori și a acceptat-o solistă în cor. Concomitent cu această activitate și studiile de la școala normală de fete, Maria a studiat canto la Conservatorul din localitate, iar primul ei „debut” a avut loc la o serată școlară interpretând aria Santuței din opera „Cavaleria rustică” de P. Mascani.

Studiile de la conservator (îndrumată de maestrul G. Afanasiu) i-a ajutat să-și perfecționeze arta vocală, devenind peste cinci ani de studii cântăreață desăvârșită.

Teatrul artistic moscovit în frunte cu actorul A. Vârubov, sosit în 1929 la Chișinău căuta pentru piesa „Cadavrul viu” de L. Tolstoi o interpretă a cântecelor țigănești. A. Vârubov ascultând mai multe studențe ale conservatorului moldovenesc o alege-se pe Maria, astfel, ea debutează de minune pe scena teatrală din orașul natal. Imediat, A. Vârubov îi propune un loc în trupa sa și s-a bucurat obținând acceptul ei. După puțin timp trupa părăsi Chișinăul spre București, apoi la Paris, împreună cu ei și Maria.

La Paris Maria s-a căsătorit cu A. Vârubov. După puțin timp, din cauza situației materiale precare trupa se destramă și tânăra interpretă, pentru a asigura traiul familiei, cântă cântece rusești și franceze pe la cafenele și bodegi. O întâmplare fericită o face să pășească din nou pe altă cale. Întâmplarea semnării lui A. Vârubov a unui contract cu studioul de filme „Ufa” din Germania și plecând în acest scop la Berlin unde se întâlnește cu cântărețul rus, baritonul G. Baklanov, care auzind-o pe M. Cibotari i-a apreciat talentul și i-a recomandat să-și

încerca norocul la Școala superioară de muzică din Berlin, la profesorul de canto Oscar Daniel, care ascultând-o a rămas fascinat, primind-o în clasa sa.

Într-o zi fericită pentru Maria Cibotari, clasa lui Daniel a fost vizitată de către Fritz Bush (dirijor-șef, Teatrul de operă din Drezda), acesta auzind-o i-a propus solistă în trupa dirijată de el, unde la 15 aprilie 1931 a debutat la teatrul de operă din Drezda, interpretând cu mare succes rolul Mimi din opera „Boema” de G. Pucini. Fermecătoarea voce de soprano dramatică a tinerei cântărețe, care abia

împlinise 21 de ani, a încântat publicul, iar Bruno Valter (dirijorul Teatrului de operă din Viena) îi prezice viitor strălucit, asigurând-o că îndată va participa la renumitul festival internațional de la Salzburg.

Maria Cibotari, datorită muncii încordate și talentului înăscut devine favorită la opera din Berlin și la festivalurile de la Salzburg. Timp de trei ani, fiind primadona operei din Drezda, M. Cibotari a interpretat peste 20 de roluri din operele compozitorilor clasici și contemporani și un divers repertoriu din creații camerale. Anul 1934 pentru M. Cibotari a fost unul de bun augur - primul turneu în calitate de solistă a rolurilor titulare la teatrele din Amsterdam, Brusel, Paris, Londra, Stockholm, Praga, Viena unde prima dată apare ca interpretă a muzicii de cameră, susținând și recitaluri de romanță ale compozitorilor F. Schubert, L. Mocart, R. Shuman, E. Grig, I. Brahms, M. Glinka, P. Ciaikovskii, S. Rahmaninov, triumfând cu vocea și jocul actoresc alături de străluciții cântăreți ai vremii. Ea, în acești ani s-a evidențiat cu Cio-cio-san din opera lui G. Pucini, Tatiana și Liza din „Evghenii Oneghin” și „Dama de pică” de P. Ciaikovskii, Suzana și Cerlina din „Nunta lui Figaro” și „Don Huan” de L. Mozart, Gilda și Violeta din „Rigoletto” și „Traviata” de G. Verdi, Cleopatra din opera „Iulius Cezar” de F. Hendel, Euridica din „Orfeu” de V. Gluc, Arabela și Sofi din opera „Cavalerul rozelor” de R. Strauss, aducându-i renume mondial.

Între anii 1935—1945, M. Cibotari - primadona operei berlineze unde în rolul dintâi interpretat la acest teatru (29 noiembrie 1935) a fost al lui Mimi din ope-

ra „Boema” în parteneriat cu renumitul cântăreț italian B. Gili (Rudolf), vocea ei a produs o puternică impresie asupra lui. La Teatrul din Berlin M. Cibotari își lărgeste repertoriul cu roluri noi: Margarita și Giulieta din operele „Faust” și „Romeo și Giulieta” de Ș. Guno, Antonida - opera „Ivan Su-sanin” de M. Glinka, Manon - opera lui G. Masne, Neda - „Paice” de R. Leonkavallo, Maria („Mireasa vândută” de B. Smetana), Madelena („Andre Shenie” de Giordano) și, mai ales din operele lui R. Strauss - mare admirator al talentului cântăreței, au fost: Arabela din opera „Arabela”, Amita în „Femea fără umbră”, Ariadna din „Ariadna de pe Naksos”, Dafne, opera „Dafne”, Contesa din opera „Capricio”, fiind prima interpretă în realizarea scenică a multor roluri din operele acestui compozitor.

Popularitatea cântăreței atrage atenția scenariștilor și regizorilor de cinema. În 1936 M. Cibotari debutează ca actriță de cinema în filmul „Fete în alb”, având ca partener pe I. Petrovici, apoi alte filme, în special muzicale: „Cântec de leagăn”, (1938), „Melodii de dragoste” (1939) cu B. Gili, apoi Premiera „Cio-cio-san” cu Giaketi ș. a. Își completează repertoriul cu roluri noi din operele clasice: Olimpia din „Povestirile lui Hofman” de G. Ofenbah, Fiameta din „Bocacio” de F. Zupe, Safi din „Voevodul țiganilor” și Adela din „Liliacul” de I. Strauss. M. Cibotari a cântat în oratoriile, cantatele și simfoniile: „Patimile după Matei” de I. Bach, „Anotimpurile” de I. Haidn, „Recviem” de V. Motzart, „Stabatmater” de G. Rosini, „Recviem” de G. Verdi, „Cântecul planetei” — simfonie-cântată de G. Maler, „Cântecele lui Gure” de A. Shonberg, Simfonia a IX de L. Beethoven.

În 1947 M. Cibotari devine primadona teatrului de operă din Viena, cântând concomitent și la Salzburg. În anul următor întreprinde un turneu în Italia, cântând la teatrul „La Scala” din Milano. Ultimele din rolurile ei la teatrul din Viena au fost: Turandot din opera lui G. Pucini și Laura din opereta „Studentul cerșetor” a lui K. Mileker. Acest rol îl pregătise fiind grav bolnavă.

Fiind în floarea vârstei și în plină putere de creație, Maria Cibotari se stinge din viață la 9 iunie 1949.

Amintirea ei o păstrează toți iubitorii de artă, cei ce i-au cunoscut și i-au apreciat talentul. Cu câtă mândrie povestește o altă Marie — Maria Bieșu, despre impresia ce i-a produs-o la teatrul „La Scala” numele Mariei Cibotari, înscris cu litere de aur alături de celebritățile mondiale.

Numele acestei uimitoare cântărețe îl poartă și Școala de arte din Cahul unde la 10 februarie, elevii secției canto au prezentat un concert în memoria renumitei cântărețe. Acest an este jubiliar pentru școala cei poartă numele - 60 de ani de la înființarea ei. Cu ocazia acestui prilej pe 12 aprilie, în incinta școlii de Arte „M. Cibotari,, or. Cahul s-a desfășurat Concursul zonal al tinerilor interpreți de muzică academică cu participarea elevilor școlilor de artă din sudul Moldovei. Concurenții au fost de la diferite secții instrumentale: pian, instrumente cu coarde (vioară, chitară), populare (acordeon, trompetă, clarinet) și ansambluri. Elevii au dat dovadă de o bună pregătire și dragoste de arta muzicală obținând locuri și mențiuni pentru participare.

Secția	Locul I	Locul II	Locul III
<i>Pian</i>	Mândru Iulia	Arman Iulia	Hiorescu Mihaiela
<i>Vioară</i>	Tataru Iulia	Gârneț Marina	Mocanu Elena
<i>Instrumente Populare</i>	Ababei Veaceslav Gâscă Veaceslav Ghioc Pavel		
<i>Ansambluri</i>	<i>Vioară</i>	<i>Chitară</i>	

Un grup de elevi dintre cei mai buni au participat la concursul „Tinerilor talente” la care au fost premiați. Așa cum a iubit marea interpretă M. Cibotari arta muzicii așa și elevii din școala ce-i poartă numele duc faima și aduc merite și premii de la orice participare.

9 mai- zi de tristețe a neamului

Războiul din anii 1941-1945 n-a fost războiul nostru..., a fost războiul lui Hitler și al lui Stalin, războiul dintre două fiare și două ideologii - fascismul și comunismul, orientate contra omului, contra valorilor umane, contra lui Dumnezeu.

Datele din arhive spun, că 240 de mii de tineri moldoveni, nepregătiți, neinstruiți, necunoscând limba au fost mânați pe linia întâi a frontului drept „carne de tun” și de unde nu s-au întors 64 de mii.

Rușii numesc 9 mai ziua victoriei.

Iată ce ne-a costat această victorie - demnitatea și verticalitatea noastră de neam și de oameni.

Părerea mai multor personalități din Moldova este că 9 mai nu poate fi considerată ziua victoriei, ci o zi de doliu și durere, de tristețe a neamului.

9 mai este durerea bunicilor, părinților, fraților, mânați cu pușca în primăvara-toamna lui 1944 pe fronturile celui de-al doilea război mondial și rămași pe vecie în pământuri străine, pe Vistula, Konisberg, Danzig, în

Pomerania, Ungaria, Berlin.

Fie eternă amintirea lor în inimile noastre.

La data de 9 mai Administrația Publică Locală în colaborare cu Casa de cultură a organizat festivitatea de comemorare a eroilor pământeni căzuți în luptele Războiului Mondial. Lume multă, de la mic la mare s-a adunat în centrul satului Bălăbănești, lângă monumentul eroilor. Minutul de reculegere în memoria semenilor noștri căzuți pe nedreptate ne-a împânzit ochii cu lacrimi și inimile de durere.

Despre cei ce nu sau mai întors la vatră din acest război nedrept și că nu-i vom uita nicicând a binecuvântat primarului com. Bălăbănești Ion Nistorean, totodată, a adresat urări de bine veteranilor de război și a mulțumit din numele tuturor pentru pacea pe care o avem astăzi. Dumnezeu a mai menționat, că celor 2 veterani din comună - Serafim Ticolaz și Anton Temciuc li se oferă câte o mie de lei ajutor și câte un pachet de produse

alimentare, în valoare de 150 lei; văduvelor de război – câte 400 de lei și un pachet de produse alimentare.

Cuvânt i s-a mai oferit subsemnatei, care a menționat că se alătură la urările de bine adresate veteranilor de război, dorindu-le și din partea-i sănătate multă, liniște sufletească, bucurii și ajutor de la cei apropiați. „Ne închinăm până la pământ dragilor nostri veterani, le mulțumim din suflet pentru cerul senin, pentru liniște, pentru pace” a mai adăugat. A încheiat cu poezia „Război” de Nicolaie Dabija.

Apoi a urmat slujba de pomenire a eroilor căzuți în lupte, săvârșită de preoții Veaceslav din Mălăiești și Gheorghe din Bălăbănești și partea festivă, cu participarea ansamblurilor „Măleanca” și „Lăstareii”. S-au recitat poezii, s-au promovat cântece despre război, despre pace, iar în final toți au intonat cîntecul „Fie soare-ntrună”.

SILVIA FLOREA, sp principal în domeniul meșteșugăritului și portului popular

ȚESUTUL ARTISTIC - valoare a patrimoniului cultural

„Arta nu e o meserie și nu slujește în principiu decât sieși, și rolul ei nu e cel de a produce efecte convingătoare întrucât, înțeleasă sau nu, ea trăiește.”

Tudor Arghezi

Țesutul artistic este o artă a veșniciei și ocupă un loc aparte în arta tradițională meșteșugărească.

De-a lungul anilor, arta țesutului era practică la sate aproape în orice gospodărie, iar podoabele din lână erau prezente în fiecare casă. Inovațiile, însă, au schimbat tradițiile. Lucrul manual a fost înlocuit cu mașinării, iar în locul covoarelor tradiționale au

venit cele moderne.

Totuși, mai sunt sate în raionul Soroca unde acest meșteșug este transmis din generație în generație cum ar fi: Bădiceni, Vădeni, Parcani. Satul Căinari Vechi este o localitate cu tradiții care pe bună dreptate, se poate mândri, deoarece aici se mai păstrează cu pietate acest meșteșug.

Pentru a păstra cu sfințenie

aceste tradiții, la inițiativa dnei Nina Manea și a Secției Cultură și Turism Soroca în această vatră de oameni gospodari, creativi și harnici a fost înfiin-

țat și atestat Centrul de meșteșuguri „Meșterița”, care instruieste tinere și femei mai în vârstă în arta țesutului. Aici ele deprind abilități practice - îndemânarea și manualitatea, își educă și dezvoltă simțul artistic, capacitatea de concentrare, dragostea de frumos, de tradiții, dar mai ales creativitatea meșteșugind cu mâinile proprii diverse obiecte de valoare.

Recent, Centrul de meșteșuguri populare „Meșterița” a fost gazda unui atelier de creație, unde cei prezenți au urmărit toate etapele de confecționare a covorului: torsul, nividitul, urzitul, alesul etc.

Făuritori de valori specifice satului, membrii centrului însușesc acest

meșteșug de la conducătorul lor. Ele lucrează după modele (izvoade), dar și din imaginație și reușesc în contextul necesității perpetuării tradiției prin adaptarea produselor tradiționale la exigențele pieței moderne. Printre cele mai iscusite meșterițe le putem numi pe Ecaterina Caciur, Tatiana Bilibic, Luciana Melnic, Maria Morozan, Violeta Morozan, Romina Răilean, Larisa Marinescu, Larisa Croitor ș.a.

Cât privește creația, doamna Nina Manea încearcă să împace cât poate de bine tradiția moștenită din străbuni cu inovațiile zilelor noastre. Iată ce ne relatează unele meșterițe:

— Nina Manea: „Am început să învăț acest meșteșug din copilărie.

Dragostea pentru țesut și arta populară în general, mi-au insuflat-o în copilărie mama și bunica. Este o muncă frumoasă și necesară, principalul este să ai cui s-o transmiți”.

— Vera Burlacu: „Acum, lumea mai puțin este interesată de covoare țesute, împodobesc casele cu cele turcești, dar mai încercăm și noi să transmitem tradiția la copii, că altfel s-ar pierde”.

Totul e o tradiție, totul e ceea ce am moștenit de la strămoșii noștri și totul e cum vom reuși să păstrăm și să o transmitem mai departe generațiilor următoare.

Clubul „Arta de a fi părinte”

În lumea noastră complexă și stresantă, părinții se străduie să găsească calea de comunicare eficientă cu copiii lor de la o vârstă fragedă. Atunci când copiii se simt înțeleși și îndrumați cu încredere de părinții lor ei dobândesc un sentiment de securitate și încredere în sine.

Comunicarea deschisă dintre părinte și copil, bazată pe nonviolență fizică și psihică, cunoașterea dezvoltării psihoemoționale a copilului reprezintă aspectul de bază în construirea și dezvoltarea unui copil sănătos emoțional. Cu acest scop am dat start unui nou proiect - Clubul: „Arta de a fi părinte” începând din luna februarie 2014. Cu ajutorul acestui Club, părinții din Cricova pot beneficia de informații utile atât teoretice cât și practice în domeniul educării și a disciplinării pozitive a copilului său. Clubul se desfășoară consecutiv a treia duminică a fiecărei luni. Este condus de Olesea Godoroja - specialist în psihologia copilului și a familiei și

Angela Olărescu - șefa Bibliotecii Publice Cricova.

Obiectivele: *descoperirea părintelui din tine; dezvăluirea regulilor de funcționare a familiei tale; cunoașterea nevoilor și emoțiilor propriului copil; identificarea problemelor din cadrul familiei și dezvoltarea strategiilor de rezolvare a acestora.*

Grupul țintă: *Familii tinere.*

Formele: *lecție publică, expoziție de carte, listă de recomandare, reviste bibliografice, mapă tematică.*

Clubul se petrece pe subteme: când ar trebui să ne îngrijoreze comportamentul copilului; cum să depășim crizele de dezvoltare la copil; desenul copilului - ca metodă de diagnostic etc.

Fiecare părinte poate afla despre factorii comportamentului copilului, vârstei; când copilului i se dă autonomie, anume prin explicație; caracterizarea copiilor; dezvoltarea independenței etc. Mama este persoana care dezvoltă încrederea în copil.

Copiii trebuie educați, căci ei sunt adultul de mâine.

Părinții care participă la acest program sunt activi, povestesc diferite situații, întâmplări, adresează întrebări, de exemplu: de ce copilul desenează lupul cu blana de culoare neagră, dar nu sură; cum procedăm atunci când copilul în locuri publice și nu numai, face isterie că vrea anume jucăria dată; de ce se trzește din somn plângând; de ce sunt închiși în sine; timiditatea, agresivitatea copilului, de ce se poartă urât, de ce minte copilul ș.a.

Despre toate acestea, dar și mai multe aveți marea posibilitate să aflați descoperind taina copilului cu adevărat în cadrul ședințelor clubului „Arta de a fi părinte”. Noi organizatorii, vă așteptăm cu drag să pătrundem împreună în lumea copiilor.

**Cu respect Angela Olărescu,
Biblioteca Publică Cricova.**

Dansul folcloric Rața — *simbolul dragostei împlinite*

Tezaurul dansului popular românesc definește exact mai multe compartimente printre care și cel al dansului de pereche. Nu dispunem de documente care să exprime cu exactitate timpul și necesitățile apariției dansului de pereche. În prezent, aceste jocuri îndrăgite de către toți actanții horei satului sunt clasificate și apreciate ca jocuri de o importanță deosebită în dezvoltarea și îmbogățirea tradițiilor coregrafice naționale prin diversitate, semnificație și reprezentative forme de expresie artistică. Jocurile de pereche sunt întâlnite pe întregul arealul Moldovei dintre Prut și Nistru promovând diferite denumiri: *Coasa, Ițele, Polca din bătrâni, Polca tronca, Șaierul, Frunza nukului, Mușamaua, Mărărașul, Șarampoiul, Cărlănuța, Paraschița, Cioara, Juravelul, Curcile, Păstaia, Foleșteanca, Păunița, Polca cu altă față* ș.a., jocuri „de factură vizibil mai nouă” așa le clasifică folcloristul Ovidiu Bârlea [1, p. 12].

Din această familie este și dansul folcloric de pereche **Rața** – joc autentic promovat în zeci de localități din Republica Moldova de copii și maturi, de formațiile de dans popular. Etimologia cuvântului rața este necunoscută, se presupune că ar avea rădăcini în cuvântul de origine albaneză *rosë*. Dicționarul Explicativ tâlmăcește cuvântul Rața cu următoarele înțelesuri: „nume dat mai multor specii de păsări înotătoare din ordinul anseriformelor, domestice și sălbatice, cu ciocul lat și turtit, cu trunchiul scurt și îndesat și cu picioarele scurte, deplasate spre partea posterioară a trunchiului (Anas) [2, p. 777].

O altă versiune cu privire la matricea dansului Rața ar putea fi persoana cu trăsături caracteristice a mersului său legănat, agale, liniștit, ori individual care este preocupat de creșterea raței (profesia, meseria practică - crescător de rațe) și este poreclit de către comunitate – Rața, ori cu numele de familie Rața, ori din dorința de ironizare, de sancționare și foarte rar, de apreciere pozitivă a unor însușiri particulare, cu un statut bine determinat în comunitate. Porecla este un „supranume dat (de obicei în bătaie de joc) unei personae (și urmașilor) în legătură cu o trăsătură caracteristică a fizicului său a psihicului sau a activității sale” [2, p. 714].

Mitologia mondială cunoaște puține exemple despre rață, cu toate acestea s-a constatat că:

— La 19 septembrie 1783 în primul balon cu aer cald (construit de frații Montgolfier) din istorie, care s-a ridicat în zbor „pasagerii” au fost o rață domestică, un

cocoș și o oaie, pentru a se testa dacă o ființă poate să reziste la o asemenea călătorie;

— Rața și rățoiul mandarină (în limba japoneză „oshidorl”), în cultura asiatică, simbolizează unitatea conjugală, datorită faptului că asiaticii consideră că partenerea de viață și bărbatul ei trebuie să „înoate”, întotdeauna, alături, pe „apele” vieții, înfruntând greutățile și bucurându-se de fericire împreună.

Extraordinarul coregraf și cercetător român G.T. Niculescu-Varone împreună cu soția sa E. C. Găinariu-Varone în *Dicționarul jocurilor populare românești*, în urma cercetărilor efectuate în acest domeniu de-o viață pe tot cuprinsul țării cu privire la existența dansului Rața a înregistrat următoarele:

- Rața, joc f. (f. are în vedere folcloric) răspândit în diferite localități din țară. G. Baronzi, op. cit., p. 91-92. Hora, T. Burada, *Almanah muzical* III/1877, p. 63. D. Vulpian, op. cit. II, p. 72, 78. Dim. C. Ollănescu, op. cit., p. 121. Hora în *Dobrogea*, Pompiliu Pârvescu, op. cit. p. 188. Fl. Cristescu, op. cit., p. 6. N. Iorga, op. cit., III, p. 352. A. Seguens, op. cit., p. 5. Joc în tempo liniștit, cu legănări ușoare ale corpului. Are strigături. Gh. Sfârlogea, op. cit., p. 18 – 23. Joc mixt în linie, lanț de brațe jos, în com. Jiana – Mehedinți. Surdu Mișu Ion, op. cit., II/1972, p. 72. Joc în com. Eftimie Murgu – Caraș Severin, Lațcu Afilon și Muntean Ion, op. cit., p. 158. Se joacă și în com. Capu Câmpului, jud. Suceava. Mgt. 2661p.

- Rața ca la Mamu (cătun pendinte de com. Lungești – Vâlcea). Se joacă în Ștefănești – Vâlcea. Mgt. 2440 a.

- Răchițana pe sub mână, joc în Sebeș – Alba. Disc321 a (A. ICED).

- Rățușca, joc în Faraoni – Bacău. Mgt. 301 n. [3, p. 145].

Paralel cu variantele mixte ale dansului Rața întâlnim și versiuni coregrafice bărbătești. De exemplu, „dansul Rața din comuna Dofteana – Bacău datează de peste 150 de ani. <...> dansat doar de bărbați deoarece sunt prezente în strigături doar muncile efectuate de bărbați: ascuțitul coasei și cositul fânului. <...> Seara se întorceau de la cosit veseli, parcă le dispărea oboseala atunci când gazda le făcea cinste cu un pahar de vin. Răsetele și glumele lor bine dispuneau pe cei din jur. Dacă se întâmpla ca un lăutar să fie prin apropiere încingeau o sărbătoare de toată frumusețea, cu strigături asemenea celor scrise mai jos. Dansul conține mișcări ce imită ascuțitul

coasei cu un obiect numit cute, cositul fânului, aranjarea părului care de fapt înseamnă pregătirea fiecăruia pentru întoarcerea în sat unde se servește paharul cu vin în urma căruia se încinge jocul. Dansul se desfășoară în prima parte sub formă de semicerc, iar când se prind din nou de brațe se formează cercul, ultima strofă fiind finalul jocului. <...> Acest joc a dispărut de tot. (În continuare autorul materialului, înv. Hanganu Ana, școala Hăghiach-Dofteana-Bacău publică și strigăturile dansului): I-auzi una rață măi, / I-auzi două rațe măi, / I-auzi trei și fă înapoi / Și cu dreptul trei bății! / Și cu stângul alte trei. / Și cu dreptul pe-amăgele, bate talpa la podele / Un genunche și-uncălcăi / Să-i dăm drumul Raței, măi! / Vine Rața de la baltă, / C-o aripă degerată, / Și-un boboc i-o mai rămas, / Eu cu dreptul trei am ars, / Și cu stângul alte trei, / Și cu dreptul pe-amăgele, bate talpa la podele, / Un genunche și-un călcăi / Să-i dăm drumul Raței, măi! / Foaie verde lobodă, / Lasă mâna slobodă, / Pune dreapta pe căciulă / Și cu stânga fă-i frezură! / Foaie verde busuioc, / Puneți căciula la loc! / Foaie verde trei scaieți, / Scoateți cutea măi băieți! / Foaie verde trei scaieți, / Ascuțiți coasa băieți! / Și-nc-odată măi băieți! / Foaie verde busuioc, / Să punem cutea la loc! / Foaie verde foaie lată, / Hai acum la brazdă-odată! / Și-nc-odată iar așa, / Și-nc-odată n-o lăsa! / Foaie verde busuioc, / Să punem coasa la loc! / Foaie verde vin pelin, / Să mai tragem câte-un vin! / Foaie verde foaie lată, / Hai acum la brațe-odată! / Foaie ferde foi de mac, / Asta-i Rața din Hăghiach! / I-auzi una rață măi, / I-auzi două rațe măi, / I-auzi trei și fă înapoi / Și cu dreptul trei bății! / Și cu stângul alte trei, / Și cu dreptul pe-amăgele, bate talpa la podele / Un genunche și-uncălcăi, Hei!”[4].

Din cele expuse mai sus constatăm că dansul Rața din com. Dofteana este de tip „sârbă”, măsura muzicală 2/4, forma – *semicerc, cerc, executat prin intermediul strigăturilor la comandă numai de bărbați întorși de la cosit, ținuta brațelor – pe umeri*. Variante asemănătoare acestui dans sunt interpretate în prezent și în alte localități din jud. Bacău și din Bucovina promovând în contemporaneitate stilul și gândirea artistică caracteristică trecutului, combinată cu forța creatoare spectaculoasă, stilul și forma de manifestare artistică distinctă prezentului, păstrându-i originalitatea pasului de joc dezvoltat și îmbogățit cu elemente coregrafice noi care îi acordă un dinamism cu o desfășurare specifică, proprii umanului societății contemporane. Acestea se datorează forței creative a dansatorilor inventivi în scopul manifestării lor într-o manieră cât mai inedită, iar dansul este considerat drept rezultatul procesului colectiv creativ.

Dansul folcloric Rața despre care mă voi referi în continuare este întâlnit mai des în localitățile de nord și mai rar în satele din sudul Republicii Moldova, este de

tip „horă”, măsura muzicală 2/4., face parte din familia jocurilor de pereche.

Descrierea (descifrarea) pașilor și a figurilor acestui dans o găsiți în cartea lui Pavel Popa, ISBN 9975 – 9899-8-5. *Jocul vetrelor străbune: studiu coregrafic*. Tipografia Grafema Libris, Chișinău, 2005, p. 161-165.

Prima impresie despre dansul Rața cu privire la expresia artistică, stil și figuri coregrafice reprezintă, poate cu înțeles glumeț sau cu nuanțe șagălnice chipul artistic coregrafic al raței – pasăre domestică întâlnită în majoritatea gospodăriilor țărănești. Unitatea dintre jocul Rața și pasărea domestică rața este reprezentată prin mersul ei legănat și stilul legănat de interpretare a tuturor figurilor existente în acest dans prin a se mișca dintr-o parte în alta; a se cumpăni, a se clătina ritmic și ușor, toate acestea numite în limbajul coregrafic *balansoar* căruia îi este caracteristică semnificația: „ritmul balansării este cel al ciclurilor solare dar și al respirației omului. Legănarea evocă ascendența și descendența, fluxul și refluxul, evoluția și involuția. Legănatul ritual era, la multe popoare, un act magic de stimulare a creșterii plantelor, de purificare a omului prin intervenția stihiei aerului. Legănatul are și un subtext erotic, de aceea, e prezent în obiceiurile premaritale și în ceremonialurile nuptiale, în aria culturală românească” [5, p. 87].

Originalitatea cultică a dansului Rața cu timpul și-a pierdut importanța, noile condiții de supraviețuire a jocului i-au atribuit o semnificație nouă. În prezent, dansul este practicat conform tradițiilor moștenite de la strămoși, tradiții trecute prin istorie și influențate de diverse curente sociale, politice, culturale, religioase etc., ajungând actualmente un produs al societății precedente (așa l-am moștenit), treptat implantându-i o altă semnificație rezultată din contextul noilor condiții în care are loc desfășurarea lui, fără implicarea nuanțelor cultice sau sacrale.

Cu toate acestea, dansul Rața (variantea respectivă) exprimă stilistic și comunică ludic ipostaze ale vieții și circumstanțe speciale ale existenței lui.

Legănatul ritmic și ușor al corpului interpreților promovat în context artistic coregrafic demonstrează expresivitatea limbajului dansului cu funcții de distracție, petrecere, concomitent transmițând trăiri umane. Participantul la dansul Rața se deosebește de spectator prin capacitatea sa de a transmite ideii și trăiri, deși ambele părți simt același impuls caracterizat prin interpretarea mișcărilor artistice ale jocului. Pentru ca dansul să creeze o atmosferă de petrecere, actanții aplică nu numai măiestria execuției coregrafice dar și calități actoricești atribuindu-i jocului o expresivitate specifică la nivel de interpretare coregrafică cât și de imagine artistică vizuală. În procesul redării chipului artistic al jocului și exe-

cutării frazei a doua coregrafică din conținutul celor trei figuri ale dansului, interpretii folosesc **strigătura-prezentare uite-așa** creând automat un dialog viu între parteneri, spectatori și prin execuția întocmai a gesturilor, pașilor, mișcărilor dansului. În timpul desfășurării dansului observăm relația între **strigătură - mișcare** și raportul evolutiv de la **mișcare - strigătură** la dans. O dată cu transmiterea dansului noilor generații, Rața veșnic va fi într-o continuă dezvoltare, îmbogățire a formelor de exprimare prin spectaculozitate, diversitatea exprimării mesajului, interpretare, muzică, strigătură etc., îmbinate într-un limbaj specific complex artistic tradițional jocului respectiv. În acest proces a fost și continuă să fie implicat în mod direct nu numai dansatorul-interpret dar și publicul ca element component al timpului și cauzei manifestării jocului dar și ca participant.

Dansul Rața reprezintă un spectacol bine încheiat, o practică culturală artistică aflată într-o transformare veșnică, iar structura coregrafică a lui este înzestrată cu o disponibilitate remarcabilă de a se înnoi cu semnificații care vor contribui la menținerea activă a acestui joc de către societate.

Jocul Rața a supraviețuit până în prezent datorită talentului și capacităților creatoare a generațiilor precedente, cu toate că nu fiecare interpret al acestui dans poate fi considerat creator. Folosind mijloace specifice coregrafice, dansatorul în actul propriu de creație traduce și dă un sens materialului coregrafic dat pe baza limbajului specific de exprimare a dansului și a originalității lui. Actul respectiv va contribui la recuperarea identității dansului în înțelesul fundamental al spiritualității raportat la timpul exact.

Dansul Rața s-a transformat într-un joc „de petrecere” cu funcție distractivă, acumulând noi semnificații: libertatea manifestării în doi - bărbat + femeie, exprimarea puternică a personalității celor doi parteneri, afirmarea diverselor sentimente - de dragoste, prietenie, respect și a celor erotice firești evoluției în pereche atunci când interpretii sunt apropiați unul față de altul, se țin de mâini, se privesc încontinuu reciproc comunicând între ei, etc.: „cât de mult favorizează jocul în doi etalarea personalității partenerilor se vede de la prima ochire în diferențele tipice dintre bărbat și femeie”.[1,p. 80].

Fiind considerat, pe bună dreptate, joc de pereche, dansului Rața îi este caracteristic caracterul colectiv corelat anonimatului derivat atât din oralitate cât și din tradiționalitate, care se exprimă direct, în mod natural și original. Caracterul respectiv se referă nu doar la interpret/creator ci și la „produsul” acestuia (variante), și la transmitere și receptare, adică la mediul în care dansul Rața a luat ființă - comunitatea rurală tradițională. Colectivitatea respectivă a fost și rămâne a fi rezonatorul,

beneficiarul, păstrătorul care își interiorizează, își apropiază, legalizează, dansul; iar în perindarea vremii, prin localnicii înzestrați cu har se încearcă noi performări ale produsului teaurizat ca bun al etnosului comunitar prin variante succesive, ci și o creație colectivă durativă.

Cercetătorul român Ioan Viorel Boldureanu cu privire la caracterul comunar/colectiv a constatat că se bazează pe o „structură de adâncime, care generează și girează o realitate culturală specifică mediului tradițional rural, realitate definită și delimitată prin tipar structural, prin fond expresiv propriu și relativ încheiat și prin discurs relativ stabilizat” [6, p. 48].

Sincretismul dansului Rața semnifică o suprapunere armonioasă a figurilor coregrafice, muzicii, ritmului etc.

Dansul Rața exprimă direct, în mod natural și original variația socială și imaginativă a poporului. **Ritmul** jocului respectiv este domol, cumpătat, asemănător pasului legănat completează cu nuanțe specifice chipului artistic al dansului.

Limbajul dansului Rața este semnificativ și prin bogăția de mișcări izvorâte din spiritul creatoare a poporului, conceput într-un stil propriu caracteristic vetrei folclorice prin vigoare, veselie, naturalețe, temperament și dinamică atractivă a desfășurării lui. La prima vedere dansul pare a fi simplu, domol, liniștit, meditativ, lent, lin, măsurat, potolit, tacticos, temperat dar nicidecum naiv. În simplitatea jocului Rața există o profunzime concepțională pătrunsă de o expresivitate directă de mare valoare artistică cu un caracter social pronunțat, care reflectă din plin influența peisajului și a atmosferei în mijlocul căruia s-a născut.

Cineticitatea dansului este strâns legată de mișcarea picioarelor, a pașilor simpli legănați, pași pe loc cu băta în sol în acord și băta glisate, treceri ale partenerii dintr-o parte în alta a partenerului, rotații, pași încrucișați în spate, ș. a., executate pe toată talpa, uneori pe toc și vârf, De obicei, **picioarele** lucrează în diferite poziții: pe sol; în aer, și se mișcă paralel cu genunchii și vârfurile paralele.

Deasemenea, **mișcarea brațelor** este mai simplă, mâinile partenerilor sunt cuprinse încrucișate în față semnificând în primul rând unitatea dintre ei. Mișcările brațelor, ale corpului se coordonează perfect cu mișcările picioarelor și crează un dialog viu. În dansul sus numit există doar o singură poziție de brațe specifică tuturor mișcărilor jocului, dar și cu funcție de trecere de la o figură la alta. Ținuta brațelor reprezintă respectiv și stilul zonei folclorice unde a luat naștere dansul.

Mobilitatea genunchilor are o importanță esențială în acest dans. Picioarele execută mișcările coregrafice cu genunchii semiîndoiți, care încontinuu contribuie deo-

sebit la realizarea stilului de interpretare a dansului, a dinamismului atractiv specific.

Ținuta corpului în dansul Rața este dreaptă, calmă, mândră și patriarhală. Corpul execută legănări ritmice prezentând un stil de interpretare specific dansului -sobru și elegant.

Capul se mișcă sincron cu corpul și reprezintă o ținută demnă, **privirea** interpretului este îndreptată spre direcția deplasării și spre partener, în așa mod creând un dialog viu și important dintre dansatori dar și spectatori

Umerilor le este caracteristic un rol important specific în acest dans. Ținuta lor inițială este dreaptă, liberă și neîncordată, iar în timpul dansului se mișcă vizibil clătănându-se dintr-o parte în cea opusă, episodic antrenând și brațele, menținând exact ritmul.

Elementul coregrafic al dansului Rața este **legănarea** prin intermediul interpretării lui este redat chipul artistic al dansului, fără de care jocul respectiv și-ar pierde semnificația. Legănarea reprezintă și unitatea dintre pași și figurile coregrafice ale dansului legându-le cinetic între ele.

Motivul coregrafic al dansului Rața este pasul legănat ce exprimă o imagine artistică perfect încheată care în contextul cinetic reprezintă fenomenul fundamental care a provocat oameni cu har inventiv să dea naștere jocului. Legănatul corpului în limbajul acestui dans a format direct desenul melodic și ritmic al compoziției muzicale, a determinat acțiuni și sentimente deosebite dintre parteneri, accente, sensuri proprii etc. **Funcția**

motivului coregrafic respectiv este, ca prin anumite procedee de construcție, să realizeze entități coregrafice mai mari.

Figurile coregrafice ale dansului Rața constituie entitatea cea mai importantă din punct de vedere al limbajului jocului și exprimării lui artistice și sunt percepute de către interpreți și cercetători ca o entitate superioară calitativ, expresie a conținutului de idei promovate de dans. Figurele corespund cu fraza muzicală și cinetic sunt omogene, adică de același fel, cu o structură unitară.

Bibliografie:

1. Ovidiu Bârlea. *Eseu despre dansul popular românesc*. Cartea Românească, 1982.
2. *Dicționar Enciclopedic*. Editura Cartier SRL, Chișinău, 2001.
3. G.T. Niculescu-Varone, Elena Costache Găinariu-Varone în *Dicționarul jocurilor populare românești*. București, 1979.
4. Înv. Hanganu Ana, Școala Hăghiach-Dofteana-Bacău. *Rața-dans popular bărbătesc specific comunei Dofteana*. http://www.dofteana.ro/dansul_rata.php. (contactat 23.05.2014, ora 16.00).
5. Ivan Evseev. *Dicționar de Simboluri și Arhitecturi Culturale*, Timișoara, 1994.
6. Ioan Viorel Boldureanu. *Cultura tradițională orală. Temă, concept, categorii*. Editura Marineasa Timișoara, 2006.

GHEORGHE GARBUZ, dirijor de cor, grad didactic I

Educația muzical-corală prin intermediul ansamblurilor vocal-corale

Muzica corală este vibrația iubirii pe înțelesul fiecărei inimi
Ioan Gyuri Pascaru

Originea cuvântului ansamblul provine de la cuvântul francez *ensemble*, care înseamnă împreună.

Ansamblul coral presupune, întâi de toate, deplina coordonare între toți membrii săi în vremea interpretării creației muzicale, îndeplinirea desăvârșită a tuturor cerințelor dirijorului privitoare la piesă: dinamica, ritmul, nuanțele dinamice, etc.

Pentru a obține un ansamblu

unic, multilateral din punct de vedere al sunării corale, se cere o muncă asiduă, sârguincioasă atât din partea dirijorului, cât și a coriștilor. E necesar ca cultura vocală a coriștilor să fie sistematic perfecționată: să cânte toți cu aceeași tărie, să se contopească vocile conform timbrul lor, să fie respectată excelent unitatea ritmică, intonarea precisă pe orizontală și pe verticală (totală, în cadrul deplin, pe

voci aparte și de fiecare corist în parte).

Regula principală în activitatea ansamblului coral este de a subordona individualitatea coristului în parte și problemele colectivului în întregime.

Pentru a dobândi un ansamblu perfect în interpretarea corului, e nevoie de anumite condiții, care trebuie respectate cu strictețe.

Vocea și auzul muzical sunt criteriile de bază la admiterea participanților în cor, iar timbrul și întinderea vocii (diapazonul) – norme după care se repartizează coriștii pe voci. E clar, că de respectarea acestor norme evidențiate mai sus depinde în marea măsură calitatea ansamblului coral. O importanță deosebită la perfecțiunea interpretării îi revine stabilirii juste a proporției numerice pe voci. În legătură cu aceasta, propun proporția numerică între vocile formației (în procente) precezând că dirijorul poate face unele schimbări, cu scopul de a obține omogenitatea și sonoritatea optimă a corului:

— corul pe două voci egale: vocea I – 60%, vocea II – 40%, sau vocea I – 55%, fără a se ajunge la un procent mai mare de 50% pentru vocea II;

— corul pe trei voci egale: vocea I – 40%, vocea II – 30%, vocea III – 30% sau respectiv – 40% - 25% - 35%;

— corul pe patru voci egale: vocea I – 35%, vocea II – 20%, vocea III – 15%, vocea IV – 30%, sau – 30% - 20% - 20% - 30%.

La corul mixt proporția vocilor poate fi la fel cu cea a corului pe patru voci egale, semnificând prin vocea I – sopranele, vocea II – altistele, vocea III – tenorii, vocea IV – baritonii și bașii (numărul bașilor, fără de baritoane va fi cam de două ori mai mare). Diferențierea proporției dintre voci se va face la primele 2 – 3 repetiții ale întregului colectiv prin intermediul următoarelor competențe: pentru corul pe două voci egale; pentru corul pe trei voci egale; pentru corul pe patru voci egale; pentru corul mixt complet.

Cu ajutorul acestor competențe (sau similare), executate la diferite creații corale cu diverse nuanțe, accesibile elevilor, dirijorul va conștientiza sonoritatea corului. Dacă corul omogen va păstra proporția vocilor, așa cum a fost stabilită mai sus, se va observa disproporții de intensitate între voci, atunci dirijorul va mai eficientiza unele modificări, trecând câțiva elevi la vocea care se aude sub nivelul de

intensitate în comparație cu celelalte.

Asemenea treceri de la o voce la alta nu se fac la întâmplare, ci în funcție de posibilitățile vocale ale elevilor. Pot fi trecuți la altă voce (provizoriu, definitiv), pentru realizarea cerințelor de echilibru în ansamblul corului, elevii cu diapazon și timbru vocal corespunzător acestor voci.

Nu este recomandabil să se facă astfel de schimbări a elevilor cu timbru diferit de cel al vocii unde ar urma să fie schimbați, chiar dacă

După stabilirea corului pe voci, va urma situarea elementelor în cadrul fiecărei voci, ținând cont de următoarele criterii (cu indicațiile trecute în dreptul lor):

- după înălțime - cei mai mici în față;
- după muzicalitate - cei mai muzicali vor fi în rândurile din mijlocul vocii respective și mai mult înspre ultimile rânduri și înspre mijloc;
- după intensitatea vocii - cele mai puternice vor fi la mijloc și în-

diapazonul vocii lor ar corespunde acestei cerințe.

Este important, ca la corurile pe trei voci egale, vocea II să fie încadrată cu elemente foarte muzicale, pentru că ea execută, de obicei, o linie melodică mai puțin artistică decât celelalte două, menținându-și echilibrul sonor, fără a rătați la vocea I sau la a III.

După repartizarea definitivă a elevilor pe voci, dirijorul va stabili o anumită ordine, pe care o va păstra cu strictețe atât la repetiții, cât și la concerte.

Păstrarea aceleiași ordini în situațiile indicate mai sus, este necesară, întrucât contribuie la respectarea disciplinei de către copii în timpul activității, cât și la încheierea efortului în cadrul fiecărei voci a întregului ansamblu coral.

spre ultimile rânduri ale grupului respectiv;

- după calitatea vocii - cele mai clare în față ori în părțile exterioare ale grupului respectiv;
- după aspectele estetice – figurile mai expresive vor fi în rândul întâi;
- pentru interpretarea liberă, elevii vor respecta spațiul necesar încât să nu fie înghesuiți la repetiții și concerte.

E de menționat, că aranjarea vocilor după criteriile specifice menționate mai sus, nu e ușor de realizat. Cu toate acestea, criteriile specifice necesită respectate fiind ordinea optimă, care corespunde la cel mai înalt grad cerințelor de interpretare estetică într-un adevărat ansamblu coral.

Glodenenii sub lumina învierii

În a treia zi de Paști, când luminozitatea soarelui și seninătatea cerului prevesteau o zi frumoasă, biserica cu hramul „Sfinții Arhangheli Mihail și Gavriil” din orașul Glodeni era înconjurată de oameni frumoși la chip și la suflet. Cu inima curată au trecut pragul lăcașului sfânt oaspeții de onoare: Preasfințitul Marchel, episcop de Bălți și Fălești; dl Valeriu Țarigradschi, președintele raionului; vicepreședinții raionului, primari din localitățile raionului, fețe bisericești și enoriași. Anume aici, sub cupola vastă a bisericii, urma să se desfășoare în premieră pentru raionul nostru Festivalul concurs raional al cântecului sacru pascal „Sub lumina învierii”, organizat de Serviciul Cultură Glodeni.

După tradiționalul „Hristos a înviat!” și răspunsul „Adevărat a înviat!”, protoiereul Pavel Cârlan a salutat oaspeții dragi sosiți la cea dintâi ediție a festivalului. Preotul, cu o vădită emoție spirituală a numit sărbătoarea Paștelui ca fiind una mângâietoare de suflete, care reprezintă împăcarea omului cu Dumnezeu. Și preasfințitul Marchel a numit Paștele ca sărbătoare a păcii și speră din toată inima ca acest festival să ne aducă tuturor tihnă sufletească și să devină o tradiție pentru raionul nostru.

De fapt tradițiile strămoșești de Paște sunt valorificate atât în familiile moldovenilor cât și în cadrul diverselor manifestări culturale, etnografice, așa ca evenimentul cultural în cauză. Organizatorii festivalului, domnii Veaceslav Bara, șeful Serviciului Cultură și Ion Ursache, specialist principal al Serviciului Cultură, au prezentat formațiile artistice, care grație culturii scenice, nivelului măiestriei

interpretative, autenticității materialului interpretat au ajuns în finală. Este vorba de: formația corală „Armonia”, s. Hâjdieni; grupul vocal „Iasomie”, s. Cajba; grupurile vocale din localitățile Iabloana, Cuhnești, Fundurii Vechi, Brânzeni și Petrunca; formația corală „Lira”, s. Ciuciulea; grupul vocal „Svitanoc”, Sturzovca și ansamblul vocal „Cimpoieșul” de la Casa raională de cultură Glodeni.

Menit să renască tradițiile și obiceiurile de Paști, evenimentul artistic glodenian își luase avântul. Rând pe rând, împătimitii de artă au adus în fața altarului și a oaspeților frumoase cântece pascale, au mărturisit trăirile și chinurile Mântuitorului. Membrii juriului în persoana dlui Ovidiu Zăcu, parohul bisericii „Sfânta Treime” din Fundurii Vechi (președintele juriului); fețe bisericești și angajați din cultură, impresionați de autenticitatea colindelor pascale, au desemnat învingătorii, care s-au învrednicit de aplauze, diplome și premii. Printre colectivele artistice concurente, grupul vocal din Iabloana s-a învrednicit de locul I, fiind urmat de grupul vocal din Petrunca și, ulterior, de formația corală „Lira” din Ciuciulea. Cele trei locuri de frunte, printre colectivele model, au fost clasate astfel: I loc – ansamblul vocal „Cimpoieșul” CRC Glodeni, deținătorul trofeului - icoana Învierii Domnului; locul II – formația corală „Armonia”, satul Hâjdieni și locul III i-a revenit grupului vocal „Svitanoc”, Sturzovca.

În ograda bisericii erau expuse bucate și copuri tradiționale, lucrări pregătite cu iscusință de către meșterii populari glodeneni. Era a treia zi de Paști iar biserica iarăși a răsunat de cântări. Eram împăcați sufletește căci am asistat la o sărbătoare sacră, îmbogățindu-ne spiritual cu valori creștine, convingându-ne că inițiativa desfășurării acestui festival concurs a fost de bun augur.

PRESTĂRI SERVICII POLIGRAFICE

FEP Grafema Libris s.r.l.
Cod fiscal 1003600038636
Cont/decontare 22244011092
Cod plătitor TVA 0402143
BC "Energbank" SA, m. Chișinău fil. Centru
cod bancar ENEGMD 22895

Notograf Prim s.r.l.
Cod fiscal 1009600037527
Cont/decontare 222490100004601
BC "Fincombank" S.A. fil. Nr. 1 Chișinău
cod bancar FTMDMD2X735

mun. Chișinău,
str. București 68, etajul 3, of. 313.
tel/fax: (022) 202-555; 202-553.
mob.: 069-39-29-09; 069-022-237

LITERATURĂ DE SPECIALITATE ȘI BELETRISTICĂ

Nr.	Denumire	Pagini	Preț (lei)
ISTORIE • TEORIE ARTE			
1.	Abecedarul muzicii și solfegiul (Clasa I-II), L. Țurcanu, A. Țurcanu	192 p.	50
2.	Abecedarul muzicii și solfegiul (Clasa III-IV), L. Țurcanu, A. Țurcanu	122 p.	50
3.	Literatura Muzicală (p/u șc. Arte/Muzică), (anii I-II de studii), S. Badrajan, A. Rojnovanu, S. Rotaru	236 p.	50
4.	Literatura Muzicală (p/u șc. Arte/Muzică), (anii III-IV de studii), S. Badrajan, A. Rojnovanu, S. Rotaru	278 p.	50
5.	Arta Muzicală din R.M. Academia de Știință a Moldovei Institutul Patrimoniul Cultural	952p.	200
6.	Muzică etnică: tradiție și valoare V. Ghilaș	296 p.	20
7.	Învățământul Muzical în Moldova Gleb Ciaicovski–Mereșanu	276 p.	20
8.	Estetica romanței (studiu), Andrei Tamazlăcaru	178 p.	20
MELODII FOLCLORICE			
8.	Alină dorule alină (Cântece și melodii populare din Moldova și Bucovina), Dumitru Blajinu	352 p.	150
PARTITURI ORCHESTRE POPULARE			
9.	Melodii de pe coline vol.II (partituri pentru orchestre de muzică populară), Serghei Ciuhrii	152 p.	30
PARTITURI CORURI			
10.	Ține-mă dorule lin (piese corale), Eugen Mamot	116 p.	30
11.	Cântece de dor (pentru diverse formații vocale), V. Nevoie	74 p.	30
12.	Plaiul meu (coruri), Victor Nevoie	126 p.	30
13.	Nouă azi ne-a răsărit (colinde de Crăciun)	146 p.	30

Nr.	Denumire	Pagini	Preț (lei)
14.	Nu poți da timpul înapoi... (romanțe), Ianoș Țurcanu, Svetlana Badrajan	58 p.	20
15.	Mi-e dor de-o seară cu romanțe (romanțe), Galina Furdui	620 p.	150
CÂNTECE ȘI VERSURI			
14.	Și îngerii ca omul plâng (cântece și poezii de autor), Maria Stoianov	190 p.	20
15.	Gânduri țesute-n suflet (cântece și poezii de autor), Maria Stoianov	200 p.	20
MONOGRAFII • CELEBRITĂȚI			
16.	Grigore Grigoriu (viața și creația — album), Ion Proca	248 p.	100
17.	Nicolae Sulac (Mai aproape de departe), Ion Proca	264 p.	30
	Un veac de dor matern (viața și activitatea maetrului Ion Dolănescu), Ion Proca	304 p.	100
19.	Poiana cu heruvimi (figuri ilustre: scriitori, actori...), Ion Proca	248 p.	40
BELETRISTICĂ			
	La Oină (roman), Ion Proca	160 p.	20
20.	Din cartea copilăriei (poezii pentru copii), Traianus	16 p.	5
21.	Alfabetul Vesel (poezii pentru copii), Ianoș Țurcanu	32 p.	10
22.	Ce ascund cuvintele (poezii pentru copii), Ianoș Țurcanu	36 p.	30
23.	Carte de dragoste (poezii), Ianoș Țurcanu	180 p.	20
24.	Viespea (povestiri), Ion Gorgan	92 p.	10
25.	Cetatea de Cuvinte (Antologie, Scriitori Soroceni), Petre Popa	680 p.	70
26.	Cinegetica (dicționar explicativ), Tudor Colac	300 p.	70

Nr.	Denumirea	Pagini	Preț (lei)	Telefon
1.	Culegere de creații corale a compozitorilor români. Vol. I Elena Condorache	120 p.	50	067373576

Nr. d/o	Registre Case de cultură, Școli de muzică	Preț (lei)
1.	Registrul de evidență a activității Casei de Cultură (anexa nr. 2 Regulamentul-tip)	14
2.	Registrul de evidență a activității formației artistice de amatori (aprobat Ministerul Culturii nr. 102 din 26 aprilie 2007)	14
3.	Registrul general de evidență a reușitei elevilor (pentru director)	14
4.	Registrul de evidență a șarjei pedagogice pentru profesori și corepetitori	14
5.	Registrul de evidență a probelor de admitere	9
6.	Registrul frecvenței și reușitei elevilor la disciplinele de grup	7
7.	Catalogul frecvenței și reușitei al elevilor (individual)	5
8.	Planul individual	5
9.	Cartea de evidență a lecțiilor asistate	10
10.	Proiect de lungă durată pentru disciplinele de grup	5
11.	Registrul proceselor—verbale, colocvii, concerte academice, expoziții, examene	10
12.	Registrul proceselor—verbale ale consiliilor profesoriale	10
13.	Registrul proceselor—verbale ale ședințelor secțiilor	10
14.	Registrul de evidență a frecvenței profesorilor la serviciu	10
15.	Certificate (de absolvire), (copertă tare, bumvenil)	25

Nr. d/o	Documente pentru biblioteci publice	Detalii	Preț (lei)
1.	Registrul mișcarea fondurilor	A4, 150 p., ofset	14
2.	Registrul inventar	A4, 200 p., ofset	25
3.	Caiet de evidență a activității bibliotecii	A4, 60 p., ofset	14
4.	Caiet de evidență a documentelor recepționate în schimbul celor pierdute	A4, 50 p., ofset	9
5.	Fișa cititorului	A5, ofset 1+1	0.10
6.	Adaos la formularul cititorului	A5, ofset 1+1	0.10
7.	Fișa catalog (liniată)	7x11, ofset	0.05
8.	Fișa catalog (curată)	7x11, ofset	0.03
9.	Fișa cărții	8x11, ofset	0.05
10.	Fișa evidenței zilnice	A4, ofset	0.18
11.	Fișa de evidență a ziarelor	8x11, ofset	0.05
12.	Fișa de evidență a revistelor	8x11, ofset	0.05
13.	Despărțitoare catalog (de centru)	carton 250 g. ștanțate	0.5
14.	Despărțitoare catalog (de dreapta)	carton 250 g. ștanțate	0.5
15.	Despărțitoare catalog (de stânga)	carton 250 g. ștanțate	0.5
16.	Despărțitor de poliță	carton tare	4
17.	Fișa de înscriere la bibliotecă	carton 220 g.	0,2
18.	Fișa contract	carton 220 g.	0,4

Editura „Notograf Prim” s.r.l.
Tipografia F.E.P. Grafema Libris s.r.l

Adresa: or. Chișinău, str. București, 68, of. 313, 314
Tel.: (+373 22) 22-37-86, 20-25-53
Tel./Fax: (+373 22) 20-25-55
E-mail: notografprim@gmail.com
grafemalibris@gmail.com

TABLOUL REPUBLICAN DE ABONARE LA REVISTA „REALITĂȚI CULTURALE”, NR. 6 (36)

Nr. d/o	Raionul/ Municipiul	Nr. abonați	Inst. de cultură	Responsabil de ediție (zonal)
În funcție de proporția, abonați-instituții de cultură				
1	Bălți	42	23	Vera Caraulan (0231) 25 083
În funcție de numărul abonaților				
1	Ialoveni	65	61	(0268) 26 004
3	Edineț	45	92	Rodica Popa (0246) 22 648
4	Orhei	43	127	Gheorghe Guriuc (0235) 22 648 Lidia Sitaru (0235) 23 684
5	Ungheni	43	126	Eugenia Barancia (0236) 22 648
6	Fălești	42	122	Grigorie Budu (0259) 22 648
7	Călărași	39	90	Sergiu Cojocaru (0244) 20 840
8	Criuleni	38	61	Valentina Bobeico (0248) 22 323 Maria Rapcia
9	Râșcani	37	99	Emilia Garbuz (0256) 22 648
10	Șoldănești	36	64	Grigore Zănoagă (0272) 24 310
11	Hâncești	34	118	Ion Tulbu (0269) 23 070
12	Strășeni	29	71	Vera Schirliu (0237) 22 244
13	Glodeni	24	69	Vecislav Barat (0249) 22 648
14	Căușeni	20	84	Fiodor Garaba (0243) 22 486
15	Nisporeni	21	68	Aurelia Andronache (0264) 23 711
16	Anenii Noi	21	72	Vasile Moroșanu (0265) 24 349
17	Rezina	22	73	Angela Racu (0254) 24 412
18	Briceni	19	68	Ilie Zagorciuc (0247) 22 648
19	Telenești	20	97	Pavel Casian (0258) 22 648
20	Soroca	19	125	Grigore Bucătaru (0230) 23 124
21	Cimișlia	19	74	(0241) 22 648
22	Florești	13	119	
23	Dubăsari	14	34	Valentina Semionov (0248) 44 753
24	Cantemir	14	92	Nicolae Efticov (0273) 22 648
25	Cahul	14	103	(0299) 22 255
26	Ștefan-Vodă	13	67	Valentina Uță (0242) 22 648
27	Drochia	13	81	Petru Ababii (0252) 22 648
28	Donușeni	12	48	Liuba Dănuță (0251) 24 272
29	Leova	12	70	Mihai Suruc (0263) 24 175
30	Sângerei	12	99	Valeriu Rusu (0262) 21 898
31	Chișinău	10	68	
32	Ocnita	7	68	Ludmila Belonoșca (0271) 21 429
33	Basarabeasca	4	25	(0297) 21 043
34	UTAG (Ceadâr-Lunga)	0	81	
35	Taraclia	0	52	

Total tiraj: 816 ex.

**DIPLOME
INVITAȚII
AFIȘE
BUCLETE
ECUSOANE
CĂRȚI DE VIZITĂ**

de la 5 lei per exemplar + design
de la 3 lei per exemplar + design
de la 1 leu per exemplar + design
de la 8 lei per exemplar + design
de la 1 leu per exemplar + design
de la 1 leu per exemplar + design

Omagiu lui Ion Domenco (primul din stânga), or. Cantemir

Dacă e nuntă, păi nuntă să fie..., r. Orhei

Omagiu lui Efim Tarlapan, or. Ialoveni

**Fanfara „Dumbrava” și grupul de fete-majorete din or. Șoldănești.
Parada Fanfarelor, or. Chișinău, 2014**

